[2023] 7 ఎస్.సి.ఆర్.134

సెంట్రల్ బ్యూరో ఆఫ్ ఇన్వెస్టిగేషన్ ద్వారా రాష్ట్రం

v.

హేమేంద్ర రెడ్డి & మరొకరు. ఇటిసి.

(క్రిమినల్ అప్పీల్ నెంబర్లు 1300-1302 ఆఫ్ 2023)

28 ఏప్రిల్ 2023

[సూర్యకాంత్ మరియు జె.బి. పర్దివాలా, జె.జె.]

క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్, 1973 – సెక్షన్ 169, 173(2), 173(8) – తదుపరి దర్యాప్తు — క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లోని సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (8) కింద సీబీఐ తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టలేదన్న కారణంతో నిందితులపై సీబీఐ ఏర్పాటు చేసిన మొత్తం ప్రాసిక్యూషన్ ను హైకోర్టు రద్దు చేయడం సమంజసమేనా? 1973 లో ఛార్జిషీటు దాఖలు చేసి సీఆర్ పీసీలోని 173(క్లోజర్ రిపోర్టు)లోని సబ్ సెక్షన్ (2) కింద తుది నివేదికను సమర్పించారు - సీఆర్ పీసీలోని 173(2) ప్రకారం సమర్పించిన తుది నివేదికను ఆమోదించిన తర్వాత తదుపరి దర్యాప్తు జరిపేందుకు ఎలాంటి అడ్డంకులు లేవు - సీఆర్ పీసీలోని 173(2) ప్రకారం తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టడానికి ఎలాంటి ఆటంకం లేదు. తుది నివేదికను అంగీకరిస్తూ ఇచ్చిన ఉత్తర్వులను మేజిస్ట్రేట్ సమీక్షించడం లేదా రీకాల్ చేయాల్సిన అవసరం లేదు - తదుపరి దర్యాప్తు అనేది మునుపటి దర్యాప్తు కొనసాగింపు మాత్రమే, అందువల్ల నిందితులను రెండుసార్లు దర్యాప్తు చేస్తున్నారని చెప్పలేము - పైగా, దర్యాప్తును ప్రాసిక్యూషన్ మరియు శిక్షతో సమానంగా ఉంచలేము, తద్వారా రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 20 యొక్క క్లాజ్ (2) పరిధిలోకి వస్తుంది - ద్వంద్వ ప్రమాదం సూత్రం, అందువల్ల, తదుపరి దర్యాప్తుకు వర్తించదు - సిఆర్పిసిలోని సెక్షన్ 173 (8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు కోసం దరఖాస్తును పరిగణనలోకి తీసుకునేటప్పుడు కోర్టు నిందితుడిని విచారించాలని సూచించడానికి సిఆర్పిసిలో ఏమీ లేదు - హైకోర్టు జారీ చేసిన ఉత్తర్వులను కొట్టివేసింది.

క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్, 1973 – సెక్షన్ 173 – తదుపరి దర్యాప్తు కారణంగా విచారణలో జాప్యం — నిర్బంధం: ఒక వ్యక్తికి వ్యతిరేకంగా జరిగినప్పటికీ క్రిమినల్ నేరం ప్రభుత్వానికి మరియు సమాజానికి వ్యతిరేకంగా జరిగిన తప్పుగా పరిగణించబడుతుంది - సాధారణంగా, తీవ్రమైన నేరాలలో, ప్రాసిక్యూషన్ ను ప్రభుత్వం ప్రారంభిస్తుంది మరియు కేవలం ఆలస్యం ఆధారంగా ప్రాసిక్యూషన్ ను తోసిపుచ్చే అధికారం కోర్టుకు లేదు - కేవలం సమీపించడంలో జాప్యం ఒక కోర్టు

కేసును కొట్టివేయడానికి ఒక కారణం ఇవ్వదు - తుది తీర్పును చేరుకోవడంలో ఇది సంబంధిత పరిస్థితి అయినప్పటికీ.

క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్, 1973 – సెక్షన్ 169, 173 – మధ్య వ్యత్యాసం — సీఆర్ పీసీలోని సెక్షన్ 169 మేజిస్ట్రేట్ కు నివేదిక ఇవ్వడంలో నిశ్శబ్దంగా ఉంది, అయితే సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173 కింద దర్యాప్తు అధికారి తన నివేదికను మేజిస్ట్రేట్ కు సమర్పించాల్సిన బాధ్యత ఉంది — సీఆర్ పీసీలోని సెక్షన్ 169 నివేదికను రూపొందించే ఆలోచనలో లేనప్పటికీ. పోలీసు నివేదికపై నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకునే అధికారం మేజిస్ట్రేట్ ముందు అవసరమైనప్పుడు హాజరు కావడానికి నిందితుల నుండి పూచీకత్తుతో లేదా లేకుండా బాండ్ పొందాలని ఇది భావిస్తుంది మరియు అటువంటి నివేదికను సిఆర్పిసి సెక్షన్ 173 కింద పరిగణనలోకి తీసుకుంటారు.

అవినీతి నిరోధక చట్టం, 1988 - సెక్షన్ 17 లోని రెండో నిబంధనను పాటించకపోవడం - సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్ స్థాయి ఉన్నత పోలీసు అధికారి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ హోదాలో ఉన్న ఏ అధికారి అయినా 13(1)(ఇ)

కింద ఏదైనా నేరానికి సంబంధించి దర్యాప్తు ప్రారంభించడానికి ముందు ఉత్తర్వులు జారీ చేయాల్సి ఉంటుంది - నిందితుల తరపున వాదనలు వినిపిస్తున్న వాదన ఏమిటంటే సూపరింటెండెంట్ స్థాయికి తగ్గని పోలీసు అధికారి అలాంటి ఉత్తర్వులు ఏవీ లేవు. ఛార్జిషీటులో పోలీసుల వివరాలు — ఇన్ స్టంట్ కేసులో ఈ అంశాన్ని హైకోర్టు ముందు లేవనెత్తలేదు — కాకపోతే, ఇది వాస్తవం, రికార్డుకు సంబంధించిన విషయం — ఒకవేళ రికార్డులో అలాంటి ఉత్తర్వులు లేవని నిందితుల కేసు అయితే, విచారణ సమయంలో ట్రయల్ కోర్టుకు ఎత్తి చూపవచ్చు — రికార్డులను పరిశీలించాల్సిన బాధ్యత ట్రయల్ కోర్టుదే. పరిశీలించి చట్టప్రకారం ఈ అంశంపై తగిన నిర్ణయం తీసుకోండి.

మాక్సిమ్ - న్యూలమ్ టెంపస్ మరియు లోకస్ సంభవిస్తుంది - చర్చించబడింది.

అప్పీలుకు అనుమతి ఇచ్చిన కోర్టు..

సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 169

సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 169 ప్రకారం మేజిస్ట్రేట్కు నివేదిక ఇవ్వడానికి మౌనం వహిస్తుండగా, సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173 ప్రకారం దర్యాప్తు అధికారి తన నివేదికను మేజిస్ట్రేట్కు సమర్పించాల్సి ఉంటుంది. అందువల్ల, సిఆర్పిసి సెక్షన్ 169 ఒక నివేదికను రూపొందించే ఆలోచన చేయనప్పటికీ, పోలీసు నివేదికపై నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకునే అధికారం మేజిస్ట్రేట్ ముందు అవసరమైనప్పుడు హాజరు కావడానికి నిందితుల నుండి పూచీకత్తుతో లేదా లేకుండా బాండ్ పొందాలని ఇది భావిస్తుంది మరియు అటువంటి నివేదికను సిఆర్పిసి సెక్షన్ 173 కింద పరిగణనలోకి తీసుకుంటారు.

"తదుపరి దర్యాప్తు" అనే పదానికి అర్థం ఏమిటి?

2. రామ చౌదరి వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ బీహార్ (2009) 6 ఎస్ సిసి 346 లో నివేదించబడిన కేసులో, ఈ కోర్టు ఇలా పేర్కొంది, "సెక్షన్ 173 (8) సిఆర్ పిసి యొక్క అర్థంలో తదుపరి దర్యాప్తు అదనపు; ఎక్కువ; లేదా అనుబంధమైనది. అందువల్ల "తదుపరి దర్యాప్తు" అనేది మునుపటి దర్యాప్తు యొక్క కొనసాగింపు, మునుపటి దర్యాప్తును పూర్తిగా తుడిచిపెట్టివేయడానికి కొత్త దర్యాప్తు లేదా పునర్విచారణను ప్రారంభించకూడదు. [పేరా 48] [156-బి-సి]

"తుది నివేదిక" దాఖలు చేయబడినప్పుడు మేజిస్ట్రేట్ ముందు ప్రత్యామ్నాయాలు ఏమిటి?

3. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(2)(ఐ) కింద దర్యాప్తు అధికారి మేజిస్ట్రేట్కు పంపిన తుది నివేదికను ఆయన ముందు ఉంచినప్పుడు అనేక పరిస్థితులు తలెత్తుతాయి. ఒక నిర్దిష్ట వ్యక్తి మరియు వ్యక్తులు నేరం చేసినట్లుగా రిపోర్టు నిర్ధారణకు రావచ్చు, అటువంటి సందర్భంలో మేజిస్ట్రేట్ ఈ క్రింది వాటిని ఆమోదించవచ్చు మరియు నేరం మరియు జారీ ప్రక్రియను పరిగణనలోకి తీసుకోవచ్చు, (2) నివేదికతో విభేదించవచ్చు మరియు విచారణను నిలిపివేయవచ్చు లేదా దర్యాప్తు అధికారి సమర్పించిన నివేదిక/మెటీరియల్ ఆధారంగా పరిగణనలోకి తీసుకోవచ్చు, (3) సెక్షన్ 156(3) కింద తదుపరి దర్యాప్తుకు ఆదేశించవచ్చు మరియు సిఆర్ పిసి సెక్షన్ 173(8) ప్రకారం పోలీసులు నివేదిక ఇవ్వాల్సి ఉంటుంది. (4) నిరసన ఫిర్యాదును ఫిర్యాదుగా పరిగణించవచ్చు మరియు సిఆర్ పిసి యొక్క సెక్షన్ 200 మరియు 202 కింద ముందుకు సాగవచ్చు. [పేరా 49][156-C-F]

"తదుపరి దర్యాప్తు" కొరకు ప్రధాన పరిగణన ఏమిటి?

4. హసన్ భాయ్ వలీభాయ్ ఖురేషి వి. (2004) 5 ఎస్ సిసి 347 లో నివేదించబడిన గుజరాత్ రాష్ట్రం మరియు ఇతరులు, తదుపరి దర్యాప్తు యొక్క ప్రధాన పరిగణన సత్యాన్ని కనుగొనడం మరియు నిజమైన మరియు గణనీయమైన న్యాయం చేయడం. కేవలం జాప్యం జరిగిందనే కారణంతో తదుపరి దర్యాప్తు కోసం దర్యాప్తు సంస్థ చేతులు కట్టేయకూడదు. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, విచారణను ముగించడంలో మరింత జాప్యం జరగవచ్చు అనే వాస్తవం, నిజానిజాలను తెలుసుకోవడానికి మరియు నిజమైన మరియు గణనీయమైన మరియు సమర్థవంతమైన

న్యాయం చేయడానికి కోర్టుకు సహాయపడితే తదుపరి దర్యాప్తుకు అడ్డంకి కాకూడదు. [పేరా 50] [156-G-H; 157-A]

5. ఇప్పటికే తుది నివేదికలు (క్లోజర్ రిపోర్టులు) సమర్పించి, ఆమోదించిన కేసుల్లో సుప్రీంకోర్టు వెలువరించిన వివిధ నిర్ణయాలను పరిశీలిస్తే, తుది నివేదికను మేజిస్ట్రేట్ ముందు ఉంచి ఆమోదించిన తర్వాత కూడా, ఈ కేసులో తదుపరి దర్యాప్తును చేపట్టడానికి దర్యాప్తు సంస్థకు అనుమతి ఉందని చట్టం యొక్క స్థితి చాలా స్పష్టమవుతుంది. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(2) కింద సమర్పించిన తుది నివేదికను ఆమోదించిన తర్వాత సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు జరపడానికి ఎలాంటి అడ్డంకులు లేవు. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టడానికి ముందు, తుది నివేదికను అంగీకరిస్తూ ఇచ్చిన ఉత్తర్వులను మేజిస్ట్రేట్ సమీక్షించాల్సిన అవసరం లేదా రీకాల్ చేయాల్సిన అవసరం లేదని స్పష్టమవుతోంది. [పేరా 76] [171-బి-సి]

6. తుది నిర్ధారణను ఇలా సంక్షిప్తీకరించవచ్చు: (1) తుది నివేదికను మేజిస్ట్రేట్ ముందు ఉంచి ఆమోదించిన తర్వాత కూడా, దర్యాప్తు సంస్థ ఈ కేసులో తదుపరి దర్యాప్తును చేపట్టడానికి అనుమతించబడుతుంది. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(2) కింద సమర్పించిన తుది నివేదికను ఆమోదించిన తర్వాత సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు జరపడానికి ఎలాంటి అడ్డంకులు లేవు. 2. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టడానికి ముందు తుది నివేదికను ఆమోదించే ఉత్తర్వులను పునఃసమీక్షించడం, రీకాల్ చేయడం లేదా రద్దు చేయాల్సిన అవసరం లేదు. (iv) తదుపరి దర్యాప్తు అనేది మునుపటి దర్యాప్తుకు కొనసాగింపు మాత్రమే, కాబట్టి నిందితులను రెండుసార్లు దర్యాప్తు చేస్తున్నారని చెప్పలేము. అంతేకాక, దర్యాప్తును ప్రాసిక్యూషన్ మరియు శిక్షతో సమానంగా ఉంచలేము, తద్వారా రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 20 యొక్క క్లాజ్ (2) పరిధిలోకి వస్తుంది. అందువల్ల ద్వంద్వ ప్రమాదం అనే సూత్రం తదుపరి దర్యాప్తుకు వర్తించదు; (v) సిఆర్ పిసి సెక్షన్ 173(8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు కోసం దాఖలు చేసిన దరఖాస్తును పరిగణనలోకి తీసుకున్నప్పుడు కోర్టు నిందితుడిని విచారించాల్సిన బాధ్యత ఉందని సూచించడానికి సిఆర్ పిసిలో ఏమీ లేదు. [పేరా 77][171- డి-జి]

<u>తదుపరి దర్యాప్తు కారణంగా విచారణలో జాప్యం</u>

7. క్రిమినల్ జస్టిస్ యొక్క సాధారణ నియమం ఏమిటంటే "నేరం ఎప్పటికీ చనిపోదు". ఈ సూత్రం ప్రసిద్ధ మాగ్జిమ్ నూలమ్ టెంపస్ ఔట్ లోకస్ రిజిలో ప్రతిబింబిస్తుంది (నేరస్థులపై చర్యలు తీసుకోవడంలో క్రౌన్ కు కాల వ్యవధి అడ్డంకి కాదు). క్రిమినల్ నేరం ఒక వ్యక్తికి వ్యతిరేకంగా జరిగినప్పటికీ ప్రభుత్వానికి మరియు సమాజానికి వ్యతిరేకంగా జరిగిన తప్పుగా పరిగణించబడుతుందని స్థిరమైన చట్టం. సాధారణంగా, తీవ్రమైన నేరాలలో, ప్రాసిక్యూషన్ ను ప్రభుత్వం ప్రారంభిస్తుంది మరియు కేవలం ఆలస్యం ఆధారంగా ప్రాసిక్యూషన్ ను తోసిపుచ్చే అధికారం కోర్టుకు లేదు. న్యాయస్థానాన్ని ఆశ్రయించడంలో జాప్యం చేసినంత మాత్రాన కేసును కొట్టివేయడానికి కారణం లభించదు. తుది తీర్పు రావడానికి ఇది సంబంధిత సందర్భం కావచ్చు. [పేరా 84] [181-జి-హెచ్]

1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 17 కు రెండో నిబంధనను పాటించకపోవడం

8. 1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 17 లోని రెండో నిబంధన ప్రకారం 1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 13 లోని సబ్ సెక్షన్ (1) క్లాజ్ (ఇ) కింద పేర్కొన్న నేరాన్ని సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్ స్థాయికి తగ్గని పోలీసు అధికారి ఆదేశం లేకుండా దర్యాప్తు చేయరాదు. అందువల్ల, 1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 13 లోని సబ్ సెక్షన్ (1) క్లాజ్ (ఇ) లోని క్లాజ్ (ఇ) లో పేర్కొన్న నేరంపై మొదటి నిబంధన ప్రకారం క్లాజులు (ఎ) నుండి (సి) వరకు పేర్కొన్న ఏ పోలీసు అధికారి అయినా లేదా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేత అధికారం పొందిన ఏదైనా పోలీసు అధికారి ద్వారా దర్యాప్తు చేయబడుతుందని రెండవ నిబంధన నుండి స్పష్టమవుతుంది. సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్ స్థాయికి తగ్గని పోలీసు అధికారి ఉత్తర్వుల ద్వారా మాత్రమే చేపట్టవచ్చు. అందువల్ల, రెండవ నిబంధన 1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 13 (1) (ఇ) ప్రకారం శిక్షార్హమైన నేరానికి పాల్పడిన ప్రభుత్వ ఉద్యోగికి అదనపు భద్రత స్వభావం కలిగి ఉంటుంది, పోలీసు సూపరింటెండెంట్ స్థాయికి

తగ్గని పై పోలీసు అధికారికి తెలియకుండా మరియు సమ్మతి లేకుండా ఒక పోలీసు అధికారి చేత దర్యాప్తు చేయబడుతుంది. సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్ స్థాయి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ ర్యాంకులో ఉన్న ఏ అధికారి అయినా అటువంటి నేరానికి సంబంధించి దర్యాప్తు ప్రారంభించడానికి ముందు ఉత్తర్వులు జారీ చేయాల్సి ఉంటుంది. అటువంటి దర్యాప్తును ఆదేశించే ముందు, పోలీసు సూపరింటెండెంట్ లేదా అతని కంటే పై అధికారి సమాచారంపై మనసు పెట్టి, అటువంటి ఆరోపణలపై దర్యాప్తు అవసరమని ఒక అభిప్రాయానికి రావాలి అని ప్రత్యేకంగా చెప్పనవసరం లేదు. ఛార్జిషీట్ లో సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్ స్థాయికి తగ్గని పోలీసు అధికారికి అలాంటి ఆదేశాలు లేవన్నది నిందితుల తరపున వినిపిస్తున్న వాదన. ఈ అంశాన్ని హైకోర్టు ముందు కూడా లేవనెత్తలేదు. కాకపోతే, ఇది వాస్తవం మరియు రికార్డుకు సంబంధించిన విషయం. ఒకవేళ నిందితుల విషయంలో అలాంటి ఉత్తర్వులేవీ నమోదు కానట్లయితే, విచారణ సమయంలో ట్రయల్ కోర్టుకు ఆ విషయాన్ని ఎత్తి చూపవచ్చు. ట్రయల్ కోర్టు రికార్డులను పరిశీలించి, పరిశీలించి చట్టప్రకారం ఈ అంశంపై తగిన నిర్ణయం తీసుకోవాల్సి ఉంది. **[పేరా 88] [183-F-H; 184-A-D]**

రామ చౌదరి వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ బీహార్ **(2009) 6 ఎస్ సిసి 346 : [2009] 5 ఎస్ సిఆర్ 482; హసన్ భాయ్ వలీభాయ్ ఖురేషీ వి. గుజరాత్ రాష్ట్రం మరియు ఇతరులు (2004) 5 SCC 347 : [2004] 3 SCR 762; రామచంద్రన్ వర్సెస్ ఆర్.ఉదయకుమార్ అండ్ ఇతరులు (2008) 5 ఎస్ సిసి 413 : [2008] 8 ఎస్ సిఆర్ 439; కె.చంద్రశేఖర్ వి. కేరళ రాష్ట్రం మరియు ఇతరులు (1998) 5 SCC 223 : [1998] 3 SCR 72; శ్రీ భగవాన్ సమర్థ శ్రీపాద వల్లభ వేంకట విశ్వానంద మహరాజ్ వి. ఆంధ్రప్రదేశ్ మరియు ఇతరుల స్థితి (1999) 5 ఎస్ సిసి 740 : [1999] 3 SCR 870; హేమంత్ ధస్మానా వర్సెస్ సెంట్రల్ బ్యూరో ఆఫ్ ఇన్వెస్టిగేషన్ అండ్ మరొకటి (2001) 7 ఎస్ సిసి 536 : [2001] 1 ఎస్ సిఆర్ 646; యూనియన్ పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్ వి.ఎస్.పాపయ్య మరియు ఇతరులు (1997) 7 ఎస్.సి.సి 614 : [1997] 4 ఎస్.సి.ఆర్ 56; రామ్ లాల్ నారంగ్ వర్సెస్ స్టేట్ (ఢిల్లీ అడ్మినిస్ట్రేషన్) (1979) 2 ఎస్ సిసి 322 : [1979] 2 దక్షిణ మధ్య రైల్వే 923; ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం వర్సెస్ ఎ.ఎస్.పీటర్ (2008) 2 ఎస్.సి.సి 383 : [2007] 13 ఎస్.సి.ఆర్ 517; నిర్మల్ సింగ్ కహ్లోన్ వి. స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్ అండ్ అదర్స్ (2009) 1 SCC 441 : [2008] 14 SCR 1049; కరి చౌదరి వర్సెస్ శ్రీమతి సీతాదేవి మరియు ఇతరులు (2002) 1 ఎస్ సిసి 714 : [2001] 5 ఎస్ సిఆర్ 588; అధికారిక లిక్విడేటర్ వి. దయానంద్ మరియు ఇతరులు (2008) 10 SCC 1 : [2008] 15 SCR 331; పూజా పాల్ వి. యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా అండ్ అదర్స్ (2016) 3 ఎస్ సిసి 135 : [2016] 11 ఎస్ సిఆర్ 560 - ఆధారపడింది.**

*వినయ్ త్యాగి వర్సెస్ ఇర్షాద్ అలీ అలియాస్ దీపక్ అండ్ ఇతరులు***(2013) 5 ఎస్ సిసి 762 : [2012] 13 ఎస్ సిఆర్ 1005;***వినుభాయ్ హరిభాయ్ మాలవ్యా వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ గుజరాత్***(2019) 17 ఎస్సిసి 1 : [2019] 15 ఎస్సిఆర్ 936;***లకోస్ జకారియా అలియాస్ జాక్ నెడుమ్బ్రా ల్యూక్ మరియు ఇతరులు వర్సెస్ జోసెఫ్ జోసెఫ్ అండ్ ఇతరులు***(2022) ఎస్సిసి ఆన్లైన్ ఎస్సీ 241;***హెచ్.ఎన్. రిషబూడ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ ఢిల్లీ***ఏఐఆర్ 1955 ఎస్సీ 196 : [1955] ఎస్.సి.ఆర్ 1150;***కమలాపతి త్రివేది వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ వెస్ట్ బెంగాల్***1980 (2) ఎస్ సిసి 91 : [1979] 2 దక్షిణ మధ్య రైల్వే 717;***రాజస్థాన్ రాష్ట్రం వర్సెస్ అరుణా దేవి మరియు ఇతరులు***(1995) 1 ఎస్ సిసి 1 : [1994] 5 ఎస్ సిఆర్ 274;** *ఎన్.పి. ఝరియా వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మధ్యప్రదేశ్***(2007) 7 SCC 358 : [2007] 8 ఎస్.సి.ఆర్ 618;** *జపానీ సాహూ వర్సెస్ చంద్ర శేఖర్ మొహంతి* **(2007) 7 ఎస్ సిసి 394 : [2007] 8 దక్షిణ మధ్య రైల్వే 582;** *పోలీస్ కమిషనర్, ఢిల్లీ మరియు మరొక వర్సెస్ రిజిస్ట్రార్, ఢిల్లీ హైకోర్టు, న్యూఢిల్లీ***(1996) 6 ఎస్ సిసి 323 : [1996] 7 ఎస్ సిఆర్ 432** - సూచించబడింది.

దివాకర్ సింగ్ వర్సెస్ ఎ.ఎ.రామమూర్తి నాయుడు **ఎ.ఐ.ఆర్ 1919 మ్యాడ్ 751;***రాష్ట్రం వర్సెస్ మెహర్ సింగ్,*

ఓర్స్.**1974 సి ఆర్ ఎల్ ఎల్ జె 970** - సూచించబడింది.

కింగ్-చక్రవర్తి వర్సెస్ ఖ్వాజా నజీర్ అహ్మద్, సంపుటి LXXI ఇండియన్ అప్పీల్స్, 203 - ప్రస్తావించబడింది.

<u>కేస్ లా రిఫరెన్స్</u>

[2012] 13 ఎస్.సి.ఆర్ 1005 పేరా 17 (ii), 33 (i) కు సూచించబడింది.

[2019] 15 ఎస్.సి.ఆర్ 936 పేరా 33 (ii) కు సూచించబడింది.

[1955] ఎస్.సి.ఆర్ 1150 పేరా 43 గా సూచించబడింది

[2009] 5 ఎస్.సి.ఆర్ 482 పేరా 48 మీద ఆధారపడింది

[2004] 3 ఎస్.సి.ఆర్ 762 పేరా 50 పై ఆధారపడింది

[2008] 8 ఎస్.సి. 439 పేరా 51 పై ఆధారపడింది.

[1998] 3 ఎస్.సి.ఆర్ 72 పేరా 51 పై ఆధారపడింది

[1999] 3 ఎస్.సి.ఆర్ 870 పేరా 53 మీద ఆధారపడింది

[2001] 1 ఎస్.సి.ఆర్ 646 పేరా 54 మీద ఆధారపడింది.

[1997] 4 ఎస్.సి.ఆర్ 56 పేరా 55 పై ఆధారపడింది.

[1979] 2 ఎస్.సి.ఆర్ 923 పేరా 57 మీద ఆధారపడింది

[2007] 13 ఎస్.సి.ఆర్ 517 పేరా 58 పై ఆధారపడింది

[2008] 14 దక్షిణ మధ్య రైల్వే 1049 పేరా 59 పై ఆధారపడింది.

[1979] 2 ఎస్.సి.ఆర్ 717 పేరా 66 కు సూచించబడింది

[1994] 5 ఎస్.సి.ఆర్ 274 పేరా 68 కు సూచించబడింది.

[2007] 8 ఎస్.సి.ఆర్ 618 పేరా 74 కు సూచించబడింది

[2001] 5 ఎస్.సి.ఆర్ 588 పేరా 75 పై ఆధారపడింది.

[2008] 15 ఎస్.సి.ఆర్ 331 పేరా 82 పై ఆధారపడింది

[2007] 8 ఎస్.సి.ఆర్ 582 పేరా 84 కు సూచించబడింది

[1996] 7 ఎస్.సి.ఆర్ 432 పేరా 86 కు సూచించబడింది

[2016] 11 ఎస్.సి.ఆర్ 560 పేరా 87 పై ఆధారపడింది

క్రిమినల్ అప్పిలేట్ పరిధి : క్రిమినల్ అప్పీల్ నెంబరు 1300-1302 ఆఫ్ 2023.

15.12.2015 నాటి సి.ఆర్.ఎల్.ఒ.పి నెం.11101, 15873 2015 నాటి తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు నుండి, మద్రాసులోని హైకోర్టు 2016 యొక్క సి.ఆర్.ఎల్.ఒ.పి నెం.411 లో 08.01.2016 నాటి తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు నుండి.

జయంత్ కె.సుద్, ఏఎస్జీ ప్రవీణా గౌతమ్, సుహాసిని సేన్, సౌదామిని శర్మ, అమిత్ శర్మ బి, సంతోష్ కుమార్, పీవీ యోగేశ్వరన్, అరవింద్ కుమార్ శర్మ, అప్పీల్డ్ సలహాదారులు.

సురేష్ బాబు, సి.కె.శశి, అబ్దుల్లా నసీహ్ వి.టి., శ్రీమతి మీనా కె పౌలోస్, నవీన్ సురేష్, అడ్వకేట్లు.

కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పులో..

జె.బి.పర్దివాలా, జె.

1. సెలవు మంజూరు.

2. అన్ని అప్పీళ్లలో లేవనెత్తిన అంశాలు ఒకేలా ఉన్నందున వాటిని ఒకే విధంగా విచారణకు స్వీకరించి, ఈ ఉమ్మడి తీర్పు, ఉత్తర్వుల ద్వారా పరిష్కరిస్తున్నారు.

3. క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లోని సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (8) కింద సీబీఐ తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టలేదనే కారణంతో నిందితులపై సీబీఐ నమోదు చేసిన మొత్తం ప్రాసిక్యూషన్ ను హైకోర్టు రద్దు చేయడం సమంజసమేనా అనేది ప్రస్తుత వ్యాజ్యంలో ఈ కోర్టు పరిశీలనకు వచ్చే ప్రధాన ప్రశ్న. 1973 (సంక్షిప్తంగా చెప్పాలంటే'ది సీఆర్ పీసీ') సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173 (క్లోజర్ రిపోర్టు) సబ్ సెక్షన్ (2) కింద ఇప్పటికే తుది నివేదిక సమర్పించి చార్జిషీట్ దాఖలు చేశారు. మరో మాటలో చెప్పాలంటే గతంలో ఒకసారి క్లోజర్ రిపోర్టును దాఖలు చేసి, సంబంధిత సమయంలో సంబంధిత కోర్టు ఆమోదించినందున తదుపరి దర్యాప్తు ఆధారంగా సిబిఐ దాఖలు చేసిన ఛార్జిషీటును ప్రత్యేక కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకోలేదని హైకోర్టు అభిప్రాయపడటం సరైందేనా?

ఫ్యాక్ట్ మ్యాట్రిక్స్ 4.

4.ఇక్కడ ప్రతివాది నెం.3 డి.ద్వారకానాథరెడ్డి (నిందితుడు నెం.1) 1993 లో కస్టమ్స్ శాఖలో ప్రివెంటివ్ ఆఫీసర్ గా విధుల్లో చేరారు.

5. 2003 జనవరిలో ప్రతివాది నెం.3 కు కస్టమ్స్ డిపార్ట్ మెంట్ లో అప్రైజర్ గా పదోన్నతి లభించింది.

6. 30.06.2006 న సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్ (సీబీఐ) కార్యాలయానికి ఈ కింది సమాచారం అందింది.

డి.ద్వారకానాథరెడ్డి (ఏ-1) 2004 నుంచి కస్టమ్స్ డిపార్ట్ మెంట్ అప్రైజర్ గా విధులు నిర్వహిస్తున్నారు.

ఆయన సతీమణి డి.సుజనారెడ్డి (ఏ-2) పేరిట ఎలాంటి వ్యవసాయ భూమి లేదని, సుజనా ఇంజినీర్స్ పేరిట వ్యాపారం చేస్తున్నారని ఆరోపించారు.

(iii) 01.04.2001 మరియు 31.03.2005 మధ్య దంపతులు రూ.64,41,690.92 లక్షల విలువైన ఆస్తులను కొనుగోలు చేశారు, అయితే ఈ కాలంలో వారి ఉమ్మడి ఆదాయం రూ.50, 95, 371.57/-, ఇందులో ఏ-1 వేతన ఆదాయం, ఎ-2 యొక్క వేతన ఆదాయం, ఎ-2 యొక్క వ్యవసాయ ఆదాయం, ఎ-2 యొక్క వ్యాపార ఆదాయం, ఎ-2 యొక్క వ్యాపార ఆదాయం ఉన్నాయి. ఎ-1 మొదలైన వారికి ఇచ్చే రివార్డులు.

(iv) 01.04.2001 మరియు 31.03.2005 మధ్య కాలంలో, వారు రూ. 12, 74, 347.16/- ఖర్చు చేశారు, వారికి రూ. 38, 21, 024.41/- పొదుపు మిగిలింది.

(v) అందువల్ల, వారి మొత్తం ఆదాయానికి మించిన ఆస్తులు 31.03.2005 నాటికి రూ. 26, 20, 666.51/- గా ఉన్నాయి.

పైన పేర్కొన్న పరిస్థితులలో, అవినీతి నిరోధక చట్టం, 1988 లోని సెక్షన్ 13 (1) (ఇ) తో పాటు (సంక్షిప్తంగా, '1988 చట్టం') సెక్షన్ 1860 లోని సెక్షన్ 109 (సంక్షిప్తంగా, 'ఐపిసి') కింద ఆర్సి ఎంఎ 1 2006 ఎ 0027 లో సిబిఐ ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేసింది.

7. 24.12.2008 న సీబీఐ/ఏసీబీ చెన్నైలోని సీబీఐ కేసుల ప్రిన్సిపల్ స్పెషల్ జడ్జి ముందు విచారణను ముగించాలని, నిందితుడు నెం.1 (ప్రతివాది నెం.3)పై శాఖాపరమైన చర్యల కోసం పత్రాలను తిరిగి ఇవ్వాలని కోరుతూ

దరఖాస్తు దాఖలు చేసింది. దరఖాస్తులో ఇలా పేర్కొన్నారు.

దర్యాప్తు పూర్తయిన తర్వాత నిందితులను ప్రాసిక్యూట్ చేయలేమని తేలింది. అందువల్ల 173 సీఆర్ పీసీ తుది నివేదికను దాఖలు చేస్తున్నామని, దీనిని ఆమోదించవచ్చని తెలిపింది.

8. దర్యాప్తులో స్వాధీనం చేసుకున్న డాక్యుమెంట్లను తిరిగి ఇవ్వాలని, తద్వారా నిందితుడు నెం.1 పై చేపట్టే రెగ్యులర్ శాఖాపరమైన చర్యలకు వాటిని ఉపయోగించాలని కోరారు.

9. సీబీఐ దాఖలు చేసిన పిటిషన్ను ప్రత్యేక కోర్టు విచారణకు స్వీకరించి 29.01.2009 న ఈ కింది ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది.

"ఆర్డర్

ఎఫ్ ఐఆర్ ను క్లోజ్ చేయాలని, దర్యాప్తు సమయంలో సేకరించిన డాక్యుమెంట్లను ఏ 1 పై రెగ్యులర్ డిపార్ట్ మెంటల్ యాక్షన్ లో ఉపయోగించాలని కోరుతూ పిటిషనర్/ఫిర్యాదుదారుడు 173 సీఆర్ పీసీ కింద ఈ పిటిషన్ దాఖలు చేశారు.

పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ వాదనలు విన్న ఆయన ఎఫ్ఐఆర్, రిపోర్టు, సంబంధిత రికార్డులను పరిశీలించారు. నివేదికలో పేర్కొన్న కారణం నమ్మదగినది. అందువల్ల తుది నివేదిక ఆమోదించబడుతుంది మరియు ఎఫ్ఐఆర్ మూసివేయబడుతుంది మరియు దర్యాప్తు సమయంలో సేకరించిన డాక్యుమెంట్ లను A1 పై రెగ్యులర్ డిపార్ట్ మెంటల్ యాక్షన్ లో ఉపయోగించడం కొరకు ఉంచబడుతుంది.

2009 జనవరి 29 వ తేదీన నేను ఓపెన్ కోర్టులో తీర్పు ఇచ్చాను.

సీబీఐ కేసుల ప్రిన్సిపల్ స్పెషల్ జడ్జి

10. 24.02.2012 న నిందితుడు నెం.1 పై శాఖాపరమైన చర్యలు ప్రారంభించారు.

11. శాఖాపరమైన విచారణ ముగిసే సరికి ఆదాయానికి మించిన ఆస్తులను కలిగి ఉన్నట్టు రుజువు కాలేదని రికార్డుల్లో ఉన్న ఆధారాలను బట్టి తెలుస్తోంది. అయితే, తన భార్యతో కలిసి ఆంధ్రాబ్యాంకు నుంచి రూ.3,00,000/- (రూ.3 లక్షలు) రుణం తీసుకున్న విషయాన్ని తన శాఖకు తెలియజేయడంలో విఫలమైనందుకు నిందితుడు నెం.1 కు అడ్మినిస్ట్రేటివ్ వార్నింగ్ జారీ చేశారు. ఇంటి నిర్మాణం కోసం నిందితుడు నెం.1 చేసిన సరైన వ్యయాన్ని తెలియజేయకపోవడంపై పరిపాలనాపరమైన హెచ్చరిక కూడా జారీ చేశారు.

12. 26.06.2013 న సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 1 2006 ఏ 0027 లో సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) కింద సీఆర్ఎల్ ఎంపీ 3833/2013 ను సీబీఐ దాఖలు చేసింది.

"... సెక్షన్ 173 సిఆర్ పిసి కింద ప్రాసిక్యూషన్ 24.12.2008 న ఈ గౌరవనీయ న్యాయస్థానం ముందు ఎఫ్ఐఆర్ను తప్పుగా మూసివేయాలని కోరుతూ తుది నివేదికను సమర్పించింది.

"... పైన పేర్కొన్న నిందితులపై వచ్చిన ఆరోపణలను రుజువు చేయడానికి, ఏ-1, ఏ-2 ఆదాయ వనరులకు మించిన ఆదాయాన్ని కలిగి ఉన్నారనే అభియోగాన్ని రుజువు చేయడానికి ఇప్పుడు కొత్త సాక్ష్యాలు వెలువడ్డాయని వినమ్రంగా సమర్పిస్తున్నారు. కాబట్టి, న్యాయ ప్రయోజనాల దృష్ట్యా పై కేసును 173(8) సీఆర్ పీసీ కింద పునఃపరిశీలించి మరింత దర్యాప్తు చేయాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

13. 28.06.2013 నాటి ఉత్తర్వు ద్వారా ప్రత్యేక కోర్టు పై దరఖాస్తును అనుమతించింది:

"విన్నాను. నిందితులపై ఆదాయానికి మించిన ఆస్తులు కలిగి ఉన్నారనే ఆరోపణను రుజువు చేయడానికి ప్రాసిక్యూషన్ వద్ద కొత్త ఆధారాలు ఉన్నాయని ప్రాసిక్యూషన్ తెలిపింది. అందువల్ల ఈ కేసును పునఃప్రారంభించాలని ఆదేశించడం

సమంజసమే' అని పేర్కొన్నారు.

14. 01.03.2014 న సీబీఐ ఒక లేఖ/సమన్లు జారీ చేసింది. ఆర్ సి 27(ఎ)/06 లో విచారణకు సంబంధించి ప్రతివాది నెం.3 డి.ద్వారకానాథరెడ్డి హాజరు కావాలని చెన్నైలోని సిఐవి-విజిలెన్స్ కస్టమ్స్ హౌస్ లోని కస్టమ్స్ డిప్యూటీ కమిషనర్ కు ఆర్ సి 27/ ఎసిబి/ చెన్నై/ 0799 పంపాలి.

15. 1.03.2014 నాటి సమన్లకు సంబంధించిన ప్రొసీడింగ్స్ ను కొట్టివేయాలని కోరుతూ 13.03.2014 న ప్రతివాది నెం.3 మద్రాస్ హైకోర్టులో 2014 నంబరు 6371 సీఆర్ ఎల్ ఓపీని దాఖలు చేశారు. ప్రతివాది నెం.3 తాను సమన్లకు హాజరయ్యానని, విచారణ సమయంలో పిటిషనర్ వద్ద ఉనికిలో లేని లేదా అందుబాటులో లేని లేదా ఇప్పటికే సిబిఐ వద్ద అందుబాటులో ఉన్న పత్రాలను సమర్పించాలని కోరారు.

16. 21.03.2014 న ప్రతివాది నెం.3 దాఖలు చేసిన పిటిషన్పై సీబీఐ తన కౌంటర్ అఫిడవిట్ను దాఖలు చేసింది.

"3. మూసివేసిన ఈ కేసు దర్యాప్తును తిరిగి ప్రారంభించడానికి అవసరమైన కొన్ని సమాచారం / సామగ్రిని 2013 సంవత్సరంలో సిబిఐ అందుకుంది . దీని ప్రకారం, చెన్నైలోని సిబిఐ/ ఎసిబి పోలీసు ఇన్స్పెక్టర్ శ్రీ జి.పళనియప్పన్, చెన్నైలోని సిబిఐ కేసుల గౌరవ ప్రధాన న్యాయమూర్తి కోర్టులో విచారణను తిరిగి ప్రారంభించడానికి సంబంధిత కోర్టు ఆదేశాలు జారీ చేయాలని కోరుతూ పిటిషన్ దాఖలు చేశారు. 28.06.2.013 న ఈ కేసును పునఃపరిశీలించాలని ఆదేశించింది.

17. హైకోర్టు 11.09.2014 నాటి ఉత్తర్వుల ద్వారా 2014 జీవో నెంబరు 6371 ను ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొంది.

1. 2013 లో నిందితులపై దర్యాప్తును పునఃప్రారంభించడానికి అవసరమైన కొన్ని కొత్త ఆధారాలు సీబీఐ వద్దకు వచ్చాయి.

(2) సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) ప్రకారం వినయ్ త్యాగి వర్సెస్ ఇర్షాద్ అలీ అలియాస్ దీపక్, ఇతరులు (2013) 5 ఎస్సీసీ 762 లో నివేదించిన దృష్ట్యా సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(2) కింద నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత కూడా పోలీసు అధికారి తదుపరి దర్యాప్తు కొనసాగించవచ్చు.

(3) మేజిస్ట్రేట్ తుది నివేదికను ఆమోదించడం వల్ల తదుపరి దర్యాప్తులో కొత్త విషయాలు వెలుగులోకి వస్తే వాటిని పరిగణనలోకి తీసుకోవడానికి వీల్లేదు. 4. 2013 లో కొత్త ఆధారాలు వచ్చాయని, దీంతో దర్యాప్తును పునఃప్రారంభించాల్సి వచ్చిందని సీబీఐ కౌంటర్లో పేర్కొన్నారు.

సెక్షన్ 156(3) కింద తదుపరి దర్యాప్తునకు ఆదేశించే మేజిస్ట్రేట్ అధికారం సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) వెలుగులో తదుపరి దర్యాప్తు చేసే పోలీసుల అధికారానికి విరుద్ధం కాదు, అందువల్ల మేజిస్ట్రేట్ దర్యాప్తును తిరిగి ప్రారంభించాలని ఆదేశించవచ్చు.

(6) ప్రస్తుత కేసులో మాదిరిగా గతంలో లేని కొత్త విషయాలు దర్యాప్తు అధికారి దృష్టికి వచ్చినప్పుడు మాత్రమే ఇది సాధ్యమవుతుంది.

(7) ఈ కేసుకు సంబంధించి గతంలో అందుబాటులో లేని కొత్త విషయాలను సిబిఐ సేకరించినందున, దర్యాప్తును తిరిగి ప్రారంభించడంలో ప్రత్యేక కోర్టు తన పరిధిని దాటి వ్యవహరించిందని చెప్పలేము.

18. 17.12.2014 న సీబీఐ ప్రతివాది నెం.1, 2, 3 లపై సవివరమైన చార్జిషీట్ దాఖలు చేసింది.

(1) ప్రతివాది నెం.1, డి.సుజనా (ఏ-2) బావమరిది హేమేంద్రరెడ్డి చిట్టూరు జిల్లా చెన్నారెడ్డి గారి పల్లికి చెందిన రైతు.

(ii) ప్రతివాది నెం.3, తన పేరు మీద మరియు అతని కుటుంబ సభ్యులు డి.సుజనా మరియు హేమేంద్ర రెడ్డి పేర్లపై

01.01.1998 మరియు 30.00 మధ్య కాలంలో రూ.59, 90, 135/- ఆదాయ వనరులకు గాను రూ.61, 11, 989/- విలువైన ఆస్తులు/ఆర్థిక వనరులను కలిగి ఉన్నట్లు కనుగొనబడింది.

19. చార్జిషీట్ ను కొట్టివేయాలని కోరుతూ 2.06.2015 న ప్రతివాది నెం.2 మద్రాస్ హైకోర్టులో సీఆర్ ఎల్ ఓపీ నంబరు 15873 దాఖలు చేశారు.

20. చార్జిషీట్ ను కొట్టివేయాలని కోరుతూ 27.04.2015 న ప్రతివాది నెం.1 సీఆర్ ఎల్ ఓపీ నంబరు 11101 దాఖలు చేశారు.

21. పైన పేర్కొన్న అన్ని పిటిషన్లపై 14.09.2015 న సీబీఐ కౌంటర్ దాఖలు చేసింది.

22. 15.12.2015 న హైకోర్టు 2015 సీఆర్ఎల్ ఓపీ నంబరు 11101, 2015 సీఆర్ఎల్ ఓపీ నంబరు 15873 లను ఉమ్మడి ఉత్తర్వుల ద్వారా అనుమతించింది.

(i) సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173 కింద తుది నివేదిక అందిన తర్వాత మేజిస్ట్రేట్ కు మూడు ఆప్షన్లు ఉన్నాయి - ఒకటి నివేదికను ఆమోదించడం మరియు కేసును మూసివేయడం, నివేదికతో విభేదించడం మరియు కేసును కొనసాగించడం లేదా సిఆర్ పిసి సెక్షన్ 156 (3) కింద తదుపరి దర్యాప్తును ఆదేశించడం.

(ii) మేజిస్ట్రేట్ కు "తదుపరి దర్యాప్తును" ఆదేశించే అధికారం మాత్రమే ఉంది మరియు "పునర్విచారణ/ డీ-నోవో దర్యాప్తు"కు ఆదేశించడానికి కాదు.

(3) వినయ్ త్యాగి (సుప్ర) తీర్పు ప్రకారం సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(2) కింద నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత కొత్తగా, పునర్విచారణ లేదా పునర్విచారణ జరిపే అధికారం ఏ దర్యాప్తు సంస్థకు లేదు.

(4) 4 సంవత్సరాల తరువాత "పునఃప్రారంభం"/ "తదుపరి దర్యాప్తు" కోరుతూ పిటిషన్ దాఖలు చేయబడింది.

(v) తదుపరి దర్యాప్తును అనుమతించడానికి మేజిస్ట్రేట్ కు అధికారం ఇవ్వడానికి, మేజిస్ట్రేట్ ముందు ఏదో పెండింగ్ లో ఉండాల్సింది, కానీ దర్యాప్తు ఇప్పటికే మూసివేయబడినందున ఏ విషయం పెండింగ్ లో లేదు.

6. తదుపరి విచారణ జరిపేందుకు అనుమతి ఇచ్చే అధికారం ప్రత్యేక న్యాయస్థానానికి లేదు.

7. వినయ్ త్యాగి (సుప్ర) ఇచ్చిన తీర్పును 2014 జీవో నెం.6371 ను నిర్ణయించే సమయంలో హైకోర్టు దృష్టికి తీసుకురాలేదు.

23. చార్జిషీట్ ను కొట్టివేయాలని కోరుతూ ప్రతివాది నెం.3 2016 సీఆర్ ఎల్ ఓపీ నంబరు 411 ను కూడా దాఖలు చేసినట్లు తెలుస్తోంది. 15.12.2015 న డి.ద్వారకానాథరెడ్డి దాఖలు చేసిన ఉత్తర్వుల ప్రకారం 2016 నాటి సీఆర్ఎల్ ఓపీ నంబరు 411 ను హైకోర్టు అనుమతించింది.డి.ద్వారకానాథరెడ్డి దాఖలు చేసిన పిటిషన్కు కూడా ఇవే సూత్రాలు, కారణాలు వర్తిస్తాయని హైకోర్టు స్పష్టం చేసింది.

24. అందువల్ల, హైకోర్టు చివరికి మొత్తం ప్రాసిక్యూషన్ను రద్దు చేసింది, ప్రధానంగా ప్రత్యేక కోర్టు (సిబిఐ) తదుపరి దర్యాప్తును నిర్వహించడానికి అనుమతి ఇవ్వడానికి అధికార పరిధి లేదా అధికారం లేదు. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, నిందితులపై దాఖలు చేసిన ఛార్జిషీట్ తదుపరి దర్యాప్తు సమయంలో సేకరించిన సాక్ష్యాల ఫలితమని, ఇది చట్టవిరుద్ధమని, అందువల్ల క్రిమినల్ ప్రొసీడింగ్స్ చట్టం దృష్టిలో నిర్వహించబడవని హైకోర్టు అభిప్రాయపడింది. 11.09.2014 నాటి సీఆర్ఎల్ ఓపీ నంబరు 6371 లో జారీ చేసిన ఉత్తర్వుల ద్వారా కో-ఆర్డినేట్ బెంచ్ గతంలో అన్ని అంశాలను పరిష్కరించిన విషయాన్ని కూడా హైకోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకున్నట్లు తెలుస్తోంది. అయితే, కో-ఆర్డినేట్ బెంచ్ జారీ చేసిన ఈ ఉత్తర్వు ఇంక్యూరియం ప్రకారం ఉందని, అందువల్ల మరో కో-ఆర్డినేట్ బెంచ్కు కట్టుబడి ఉండదనే కారణంతో దీనిని పరిగణనలోకి తీసుకోలేదు.

25. పైన పేర్కొన్న అటువంటి పరిస్థితులలో, ప్రస్తుత అప్పీళ్లతో సిబిఐ ఈ కోర్టు ముందు ఉంది.

<u>సీబీఐ తరఫున వాదనలు..</u>

26. సీబీఐ తరఫున హాజరైన భారత అదనపు సొలిసిటర్ జనరల్ జయంత్ కె.సుద్ వాదనలు వినిపిస్తూ హైకోర్టు తీవ్రమైన తప్పిదం చేసిందని, దీనివల్ల న్యాయానికి తీవ్ర విఘాతం కలుగుతుందన్నారు.

27. క్లోజర్ రిపోర్టు దాఖలు చేసి సంబంధిత కోర్టు ఆమోదించిన తర్వాత కూడా సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టవచ్చని చట్టంలో ఉందని న్యాయవాది వాదించారు. కొత్త ఆధారాలు, సాక్ష్యాధారాలు సీబీఐ చేతికి వచ్చాయని, వాటి ఆధారంగా తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టేందుకు అనుమతి కోరుతూ ప్రత్యేక కోర్టులో తగిన దరఖాస్తు దాఖలు చేశామని తెలిపారు. సిబిఐ దాఖలు చేసిన దరఖాస్తును క్షుణ్ణంగా పరిశీలించామని, కేసును పునఃప్రారంభించి తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టడానికి సిబిఐకి ప్రత్యేక కోర్టు అనుమతి ఇచ్చిందని ఆయన తెలిపారు.

28. 2014 జీవో నెంబరు 6371 ను దాఖలు చేయడం ద్వారా కేసును పునఃప్రారంభించి, తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టాలని కోరుతూ ప్రతివాది నెం.3 (నిందితుడు నెం.1) సీబీఐ తీసుకున్న మొత్తం చర్యను హైకోర్టు ప్రశ్నించిందని, హైకోర్టు జోక్యం చేసుకోవడానికి నిరాకరించిందని న్యాయవాది వాదించారు. 2014 జీవో నెంబరు 6371 లో హైకోర్టు కో-ఆర్డినేట్ బెంచ్ ఇచ్చిన ఉత్తర్వులు మరో కో-ఆర్డినేట్ బెంచ్ కు కట్టుబడే ఉన్నాయని, 2014 జీవో నెం.6371 ను నిర్ణయించేటప్పుడు హైకోర్టు దృష్టిని వినీత్ త్యాగి (సుప్రా) కేసులో ఈ కోర్టు తీసుకున్న నిర్ణయంపై దృష్టి సారించలేదనే కారణంతో దాన్ని అతిగా పరిశీలించడం లేదా విస్మరించడం సరికాదని న్యాయవాది వాదించారు. వినీత్ త్యాగి (సుప్ర) కేసులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును 2014 నాటి సీఆర్ఎల్ ఓపీ నెంబరు 6371 ను నిర్ణయించేటప్పుడు పరిగణనలోకి తీసుకోలేదని, 11.09.2014 న హైకోర్టు జారీ చేసిన ఉత్తర్వుల్లోని 5 వ పేరాను బట్టి అర్థమవుతోందని సుద్ పేర్కొన్నారు.

29. పైన ప్రస్తావించబడిన అలాంటి సందర్భాల్లో, తన అప్పీలులన్నిటిలోనూ యోగ్యత ఉండాలని, వాటిని అనుమతించాలని, ఆ ఉత్తర్వును కొట్టివేయాలని పండితుడైన న్యాయవాది ప్రార్థిస్తున్నాడు.

నిందితుల తరఫున వాదనలు

30. మరోవైపు, అన్ని అప్పీళ్లను నిందితుల తరఫు న్యాయవాది తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు, ఈ ఉత్తర్వులను జారీ చేయడంలో హైకోర్టు ఎటువంటి తప్పు చేయలేదని, చాలా తక్కువ చట్ట తప్పిదం జరిగిందని చెప్పలేమని వాదించారు. ప్రత్యేక కోర్టు (సిబిఐ) క్లోజర్ రిపోర్టును ఆమోదించడం వల్ల విచారణ ముగుస్తుందని, ఆ తర్వాత నేరానికి సంబంధించి దర్యాప్తు సంస్థ తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టడానికి ఇది చట్టపరమైన అడ్డంకిగా పనిచేస్తుందని పండిత న్యాయవాది వాదించారు. తదుపరి విచారణ జరిపేందుకు అనుమతి ఇవ్వాలంటే అనుబంధ నివేదికను సమర్పించేందుకు వీలుగా ప్రాథమిక నివేదికలో సంబంధిత కోర్టు ముందు ఏదో ఒకటి పెండింగ్ లో ఉంచాలని న్యాయవాది స్పష్టం చేశారు. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) కింద ఉత్తర్వులు జారీ చేసే సమయంలో ఏమీ పెండింగ్లో లేదని న్యాయవాది తెలిపారు. ఎఫ్ఐఆర్ను మూసివేసి, దర్యాప్తులో సేకరించిన సాక్ష్యాధారాలన్నింటినీ శాఖాపరమైన విచారణ కోసం తిరిగి సీబీఐకి అప్పగించాలని ఆదేశించారు. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో తదుపరి దర్యాప్తునకు ఆస్కారం లేదని, ఒకవేళ తదుపరి దర్యాప్తునకు ఆదేశించినా అది పునర్విచారణ లేదా కొత్త దర్యాప్తు లేదా డి నోవో ఇన్వెస్టిగేషన్ వంటిదేనని, ఇది చట్టంలో అనుమతించదగినది కాదని న్యాయవాది పేర్కొన్నారు.

31. తదుపరి విచారణకు ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ ఆదేశించలేమని న్యాయవాది వాదించారు. ఈ కేసులో క్లోజర్ రిపోర్టు వచ్చిన తేదీ నుంచి నాలుగేళ్ల తర్వాత తదుపరి విచారణ చేపట్టారని వాదించారు. నిరవధిక కాలం తర్వాత తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టడానికి అనుమతిస్తే, అది విచారణను ఆలస్యం చేస్తుంది, తద్వారా రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 21 ను, అంటే నిందితులకు సత్వర విచారణ పొందే హక్కును ఉల్లంఘిస్తుంది.

32. 1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 17 (రెండో నిబంధన) ప్రకారం తప్పనిసరి నిబంధనను పాటించకపోవడానికి సంబంధించిన ప్రస్తుత వ్యాజ్యంలో మరో సమస్య ఉత్పన్నమవుతోందని న్యాయవాది వాదించారు. చెన్నైలోని 13వ సీబీఐ కేసుల అదనపు ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి ఫైలుపై 2015 సీసీ నెం.13లో సయ్యద్ బజ్లుల్లా ఏఎస్పీ/సీబీఐ/ఏసీబీ/చెన్నై చార్జిషీట్ దాఖలు చేశారు. సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 207 కింద మేజిస్ట్రేట్ నిందితులపై దాఖలు చేసిన చార్జిషీట్ ను పరిశీలించగా, 1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 17 (రెండో నిబంధన) ప్రకారం తప్పనిసరిగా అవసరమైన విధంగా సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్ స్థాయికి తగ్గని అధికారి జారీ చేసిన ఉత్తర్వులను ఇందులో చేర్చలేదని, ఈ కేసును ఆర్ సీ ఎంఏ 1 2006 ఏ 0027లో ఆర్సీ ఎంఏ 1 2006 ఏ 0027లో దర్యాప్తు చేసే అధికారాన్ని సయ్యద్ బజ్లుల్లాకు కల్పిస్తున్నట్లు గుర్తించారు. 1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 13(1)(ఇ) ప్రకారం 2015 సీసీ నెం.13లో చార్జిషీట్ దాఖలు చేశారు. 1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 17(రెండో నిబంధన)ను ఉల్లంఘించకపోవడం మొత్తం విచారణను పక్కదారి పట్టించే చట్టవిరుద్ధమని వాదించారు.

33. పైన పేర్కొన్న సమర్పణలకు మద్దతుగా, ఈ క్రింది కేసు చట్టంపై ఆధారపడటం జరిగింది:

(i) వినయ్ త్యాగి వర్సెస్ ఇర్షాద్ అలీ అలియాస్ దీపక్ మరియు ఇతరులు (2013) 5 SCC 762;

2) వినుభాయ్ హరిభాయ్ మాలవీయ వి. గుజరాత్ రాష్ట్రం (2019) లో నివేదించబడింది 17 ఎస్సిసి 1; మరియు

(iii) లకోస్ జకారియా అలియాస్ జాక్ నెడుమ్బ్చిరా ల్యాక్ మరియు ఇతరులు వర్సెస్ జోసెఫ్ జోసెఫ్ మరియు ఇతరులు (2022) ఎస్సిసి ఆన్లైన్ ఎస్సీ 241 లో నివేదించారు.

విశ్లేషణ

34. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 169 ఇలా ఉంది.

169. సాక్ష్యాధారాల లోపం ఉన్నప్పుడు నిందితులను విడుదల చేయడం.-

> *ఈ చాప్టర్ కింద దర్యాప్తు జరిపిన తరువాత, నిందితుడిని మేజిస్ట్రేట్ కు పంపడాన్ని సమర్థించడానికి తగిన సాక్ష్యాలు లేదా సహేతుకమైన అనుమానానికి కారణం లేదని పోలీసు స్టేషన్ ఇన్ ఛార్జి అధికారికి అనిపిస్తే, అటువంటి అధికారి, అటువంటి వ్యక్తి కస్టడీలో ఉన్నట్లయితే, బాండ్ అమలు చేసిన తరువాత, పూచీకత్తుతో లేదా లేకుండా అతన్ని విడుదల చేస్తారు. అటువంటి అధికారి అవసరమైతే, పోలీసు నివేదిక ఆధారంగా నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవడానికి మరియు నిందితుడిని విచారించడానికి లేదా విచారణకు హాజరు కావడానికి అధికారం ఉన్న మేజిస్ట్రేట్ ముందు హాజరుకావాలని ఆదేశించవచ్చు."*

35. పైన పేర్కొన్న సెక్షన్ ను పరిశీలిస్తే, సాక్ష్యాధారాలు సరిపోకపోతే మరియు/లేదా అటువంటి వ్యక్తిని మేజిస్ట్రేట్ కు పంపడానికి సహేతుకమైన అనుమాన కారణాలు లేనట్లయితే, ష్యూరిటీలతో లేదా లేకుండా కస్టడీలో ఉన్న అటువంటి వ్యక్తిని విడుదల చేయాల్సిన బాధ్యత దర్యాప్తు అధికారిపై ఉందని తెలుస్తుంది.

36. సిఆర్ పిసి సెక్షన్ 169ను సాదాసీదాగా చదవడం ద్వారా, దర్యాప్తు అధికారి తన చర్యను మేజిస్ట్రేట్ కు నివేదించినప్పుడు, అది ఒక నివేదిక కాబోదని, అయితే అది దర్యాప్తు అధికారి లేదా పోలీస్ స్టేషన్ ఇన్ ఛార్జి అధికారి ద్వారా అతని చర్య యొక్క నివేదికగా ఉంటుందని సూచిస్తుంది.

37. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173 ప్రకారం దర్యాప్తు పూర్తయిన తర్వాత దర్యాప్తు అధికారి తీసుకోవాల్సిన చర్యలను వివరించారు. పోలీస్ స్టేషన్ ఇన్ ఛార్జి అధికారి ఈ సెక్షన్ కింద నేరాన్ని నిర్దేశిత రూపంలో మేజిస్ట్రేట్ కు పంపాల్సి ఉంటుంది.

38. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173 ఇలా ఉంది.

"**173. దర్యాప్తు పూర్తయిన తరువాత పోలీసు అధికారి నివేదిక.—**

(1) ఈ చాప్టర్ కింద ప్రతి విచారణను అనవసర జాప్యం లేకుండా పూర్తి చేయాలి.

(1 ఎ) పోలీస్ స్టేషన్ ఇన్చార్జి అధికారి సమాచారం నమోదు చేసిన తేదీ నుంచి సెక్షన్ 376, 376 ఏ, 376 బీ, 376 సీ, 376 డీ, 376 డీబీ, 376 డీబీ, 376 ఈ కింద నేరానికి సంబంధించి దర్యాప్తు.

(2) (i) ఇది పూర్తయిన వెంటనే, పోలీస్ స్టేషన్ ఇన్ ఛార్జి అధికారి పోలీసు నివేదిక ఆధారంగా నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకునే అధికారం కలిగిన మేజిస్ట్రేట్ కు పంపాలి, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సూచించిన ఫారంలో ఒక నివేదికను ఈ విధంగా పేర్కొనాలి:

ఎ) పార్టీల పేర్లు;

(బి) సమాచారం యొక్క స్వభావం;

(సి) కేసు పరిస్థితులతో పరిచయం ఉన్నట్లు కనిపించే వ్యక్తుల పేర్లు;

(డి) ఏదైనా నేరం చేసినట్లు కనిపిస్తోందా, అలా అయితే, ఎవరు చేశారు;

(ఇ) నిందితుడ్ని అరెస్టు చేశారా?

(ఎఫ్) అతను తన బంధంపై విడుదల చేయబడ్డాడా మరియు అలా అయితే, పూచీకత్తుతో లేదా లేకుండా;

(జి) సెక్షన్ 170 కింద అతన్ని కస్టడీకి పంపారా?

సెక్షన్ 376, 376 ఏ, 376 ఏబీ, 376 బీ, 376 సీ, 376 డీ, 376 డీఏ, 376 డీబీ లేదా ఐపీసీ సెక్షన్ 376 ఈ (1860 లోని 45) కింద నేరానికి సంబంధించిన మహిళ వైద్య పరీక్షల నివేదికను జత చేశారా?

(ii) నేరానికి సంబంధించిన సమాచారం మొదట ఎవరి ద్వారా ఇవ్వబడిందో, ఆ అధికారి తాను తీసుకున్న చర్యను, ఏవైనా ఉంటే, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్దేశించిన విధంగా తెలియజేయాలి.

(3) సెక్షన్ 158 ప్రకారం పోలీసు ఉన్నతాధికారిని నియమించినట్లయితే, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సాధారణ లేదా ప్రత్యేక ఉత్తర్వు ద్వారా ఆదేశించిన ఏ సందర్భంలోనైనా, ఆ నివేదికను ఆ అధికారి ద్వారా సమర్పించాలి మరియు మేజిస్ట్రేట్ ఆదేశాల వరకు, అతను తదుపరి దర్యాప్తు చేయమని పోలీసు స్టేషన్ ఇన్చార్జి అధికారిని ఆదేశించవచ్చు.

(4) ఈ సెక్షన్ కింద పంపిన నివేదికలో నిందితుడిని తన బాండ్ పై విడుదల చేసినట్లు కనిపించినప్పుడల్లా, మేజిస్ట్రేట్ అటువంటి బాండ్ ను విడుదల చేయడానికి లేదా అతనికి తగినట్లుగా భావించే ఇతరత్రా ఆదేశాలు జారీ చేయాలి.

(5) సెక్షన్ 170 వర్తించే కేసుకు సంబంధించి అటువంటి నివేదిక వచ్చినప్పుడు, పోలీసు అధికారి నివేదికతో సహా మేజిస్ట్రేట్ కు పంపాలి-

(ఎ) దర్యాప్తు సమయంలో మేజిస్ట్రేట్ కు ఇప్పటికే పంపినవి కాకుండా ప్రాసిక్యూషన్ ఆధారపడాలని ప్రతిపాదించిన అన్ని పత్రాలు లేదా సంబంధిత భాగాలు;

(బి) ప్రాసిక్యూషన్ తన సాక్షులుగా పరిశీలించాలని ప్రతిపాదించిన వ్యక్తులందరి యొక్క సెక్షన్ 161 కింద నమోదు చేయబడిన వాంగ్మూలాలు.

(6) అటువంటి ప్రకటనలోని ఏదైనా భాగం ప్రొసీడింగ్స్ యొక్క అంశానికి సంబంధించినది కాదని లేదా దానిని నిందితుడికి బహిర్గతం చేయడం న్యాయ ప్రయోజనాల దృష్ట్యా అవసరం లేదని మరియు ప్రజా ప్రయోజనాల దృష్ట్యా ఖర్చు చేయబడదని పోలీసు అధికారి అభిప్రాయపడితే, అతను ప్రకటనలోని కొంత భాగాన్ని సూచించాలి మరియు నిందితుడికి మంజూరు చేయాల్సిన కాపీల నుండి ఆ భాగాన్ని మినహాయించమని మేజిస్ట్రేట్ను అభ్యర్థిస్తూ ఒక నోట్ను జత చేయాలి. అలాంటి అభ్యర్థన చేయడానికి గల కారణాలను తెలుపుతూ..

(7) కేసును దర్యాప్తు చేసే పోలీసు అధికారికి సౌకర్యవంతంగా అనిపించినప్పుడు, అతను సబ్ సెక్షన్ (5) లో పేర్కొన్న అన్ని లేదా ఏదైనా డాక్యుమెంట్ల కాపీలను నిందితుడికి అందించవచ్చు.

(8) సబ్ సెక్షన్ (2) కింద ఒక నివేదికను మేజిస్ట్రేట్ కు పంపిన తరువాత, ఈ సెక్షన్ లోని ఏదీ నేరానికి సంబంధించి తదుపరి దర్యాప్తును అడ్డుకోలేదని భావించబడదు మరియు అటువంటి దర్యాప్తు తరువాత, పోలీస్ స్టేషన్ ఇన్ ఛార్జ్ అధికారి మరింత సాక్ష్యం, మౌఖిక లేదా డాక్యుమెంటరీని పొందినప్పుడు, అతను సూచించిన రూపంలో అటువంటి సాక్ష్యానికి సంబంధించిన తదుపరి నివేదిక లేదా నివేదికలను మేజిస్ట్రేట్ కు పంపాలి; మరియు (2) నుండి (6) వరకు ఉన్న ఉప-సెక్షన్ల నిబంధనలు, ఉప-సెక్షన్ (2) కింద పంపబడిన నివేదికకు సంబంధించి వర్తించే అటువంటి నివేదిక లేదా నివేదికలకు సంబంధించి వర్తిస్తాయి. "

39. మేజిస్ట్రేట్ కు నివేదిక ఇవ్వడంలో సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 169 నిశ్శబ్దంగా ఉంది, అయితే సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173 ప్రకారం దర్యాప్తు అధికారి తన నివేదికను మేజిస్ట్రేట్ కు సమర్పించాల్సిన బాధ్యత ఉంది. అందువల్ల, సిఆర్పిసి సెక్షన్ 169 ఒక నివేదికను రూపొందించే ఆలోచన చేయనప్పటికీ, పోలీసు నివేదికపై నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకునే అధికారం మేజిస్ట్రేట్ ముందు అవసరమైనప్పుడు హాజరు కావడానికి నిందితుల నుండి పూచీకత్తుతో లేదా లేకుండా బాండ్ పొందాలని ఇది భావిస్తుంది మరియు అటువంటి నివేదికను సిఆర్పిసి సెక్షన్ 173 (డి) మరియు (ఎఫ్) సెక్షన్ 173 (2) (ఐ) లోని క్లాజులు (డి) మరియు (ఎఫ్) ఈ క్రింది విధంగా పరిశీలిస్తారు:

"173(2)(i) xxx xxx

(డి) ఏదైనా నేరం చేసినట్లు కనిపిస్తోందా, అలా అయితే, ఎవరు చేశారు; xxx xxx xxx xxx

(ఎఫ్) అతను తన బంధంపై విడుదల చేయబడ్డాడా మరియు అలా అయితే, పూచీకత్తుతో లేదా లేకుండా విడుదల చేయబడ్డా".

40. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) ప్రకారం తదుపరి దర్యాప్తు, అనుబంధ నివేదిక ఉంటుంది. క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్, 1898 లో (సంక్షిప్తంగా'పాత కోడ్') సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8)కు సమానమైన నిబంధన లేదు. సీఆర్పీసీలో కొత్తగా చేర్చిన నిబంధన కూడా ఇదే. తదుపరి దర్యాప్తు చేసే పోలీసుల హక్కును చట్టబద్ధంగా ధృవీకరించాలని లా కమిషన్ తన 41 వ నివేదికలో సిఫార్సు చేసింది.

41. కొత్త విషయాలు వెలుగులోకి వచ్చినప్పుడు, పోలీసుల నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత, మేజిస్ట్రేట్ పరిగణనలోకి

తీసుకున్న తర్వాత కొత్త దర్యాప్తు కోసం పోలీసులు అనుసరించాల్సిన విధానాన్ని నిర్దేశించే నిబంధన పాత కోడ్లో లేదు. పోలీసుల తదుపరి దర్యాప్తును నిషేధించే స్పష్టమైన నిబంధన కూడా లేదు.

42. 1919 లో దివాకర్ సింగ్ వర్సెస్ ఎ.ఎ.రామమూర్తి నాయుడు ఏఐఆర్ 1919 మ్యాడ్ 751 లో ప్రచురించిన కేసులో మద్రాసు హైకోర్టు ద్విసభ్య ధర్మాసనం తొలిసారిగా ఈ విషయాన్ని తెలియజేసింది.

." సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173 కింద దర్యాప్తు నివేదిక పంపినప్పుడు, పోలీసులకు తదుపరి దర్యాప్తు అధికారాలు ఉండవని, అయితే ఒక నేరంపై దర్యాప్తుల సంఖ్య చట్టప్రకారం పరిమితం కాదని, ఒకటి పూర్తయిన తర్వాత అందిన తదుపరి సమాచారంపై మరోదాన్ని ప్రారంభించవచ్చనే వ్యాఖ్యతో ఈ వాదనకు బలం చేకూరుతుందని మరో వాదన వినిపిస్తోంది.

43. దివాకర్ కేసులో పాత నియమావళి ప్రకారం పదేపదే దర్యాప్తు జరిపే పోలీసుల హక్కును గుర్తించిన తరువాత, హెచ్.ఎన్.రిషబూద్ వర్సెస్ ఈ కోర్టు త్రిసభ్య బెంచ్. ఢిల్లీ రాష్ట్రం ఏఐఆర్ 1955 ఎస్సీ 196 లో నివేదించింది, ఈ విధంగా పేర్కొంది:-

అయితే విచారణ చెల్లదనే విషయాన్ని విచారణ సమయంలో సుప్రీంకోర్టు పూర్తిగా విస్మరించడం సరికాదన్నారు. అటువంటి తప్పనిసరి నిబంధన ఉల్లంఘనను తగినంత ప్రారంభ దశలో కోర్టు దృష్టికి తీసుకువచ్చినప్పుడు, కోర్టు, పరిగణనలోకి తీసుకోకుండా, ఒక వ్యక్తిగత కేసు యొక్క పరిస్థితులకు అనుగుణంగా పునర్విచారణకు ఆదేశించడం ద్వారా అక్రమాన్ని నయం చేయడానికి మరియు లోపాన్ని సరిదిద్దడానికి అవసరమైన చర్యలు తీసుకోవలసి ఉంటుంది. సెక్షన్ 202 ప్రకారం ఫిర్యాదును పరిగణనలోకి తీసుకున్న మేజిస్ట్రేట్ పోలీసుల చేత దర్యాప్తునకు ఆదేశించే సెక్షన్ 202 ప్రకారం అటువంటి కోర్సు పూర్తిగా కోడ్ యొక్క ప్రణాళికకు వెలుపల లేదు. అటువంటి మార్గాన్ని అవలంబించడం ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి యొక్క అంతర్లీన అధికారాల పరిధికి వెలుపల ఉందని కూడా చెప్పలేము, అతను విచారణలో ప్రక్రియ ప్రయోజనాల కోసం వారెంట్ కేసును విచారించే మేజిస్ట్రేట్ స్థానంలో ఉంటాడు."

44. సెక్షన్ 173 కింద ఛార్జిషీట్ దాఖలు చేయడంతో ఒక నేరంపై దర్యాప్తు చేసే పోలీసుల అధికారం ముగిసి, నేరంపై మేజిస్ట్రేట్ దృష్టి ప్రారంభమవుతుందని కొన్ని హైకోర్టులు అభిప్రాయపడ్డాయి. ఉదాహరణకు రాష్ట్రంలో వి.మెహర్ సింగ్, ఓర్స్. 1974 సీఆర్ఎల్ ఎల్జే 970 లో పంజాబ్, హరియాణా హైకోర్టు ఫుల్ బెంచ్ పోలీసులు ఛార్జిషీట్ దాఖలు చేసిన నేరాన్ని కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకున్న తర్వాత పోలీసులు ఫంక్టస్ అఫీషియోగా మారారని, ఆ తర్వాత పోలీసుల తదుపరి దర్యాప్తును అనుమతించలేమని పేర్కొంది.

45. అయితే, హెచ్.ఎన్.రిషబుద్ (సుప్రా)లో తీర్పు నేపథ్యంలో మేజిస్ట్రేట్ 'కాగ్నిషన్ను సస్పెండ్' చేసి, ఈ కేసుపై తదుపరి దర్యాప్తు చేసి నివేదిక సమర్పించాలని పోలీసులను ఆదేశించే అవకాశం ఉందని పేర్కొంది.

46. న్యాయ నిర్ణయాల్లో అసంబద్ధత, అసంబద్ధతను లా కమిషన్ తన 41 వ నివేదికలో (క్లాజ్ హెచ్ 155 14.23 కింద) గుర్తించి, తదుపరి దర్యాప్తు చేసే పోలీసుల హక్కును చట్టబద్ధంగా ధృవీకరించాలని సిఫార్సు చేసింది. దీని ప్రకారం సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173(8)ను ప్రవేశపెట్టారు.సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173(2) కింద తుది నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టే అధికారాన్ని చట్టబద్ధంగా పోలీసులకు కల్పించింది. పోలీసులు తుది నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత తదుపరి, లేదా తాజా దర్యాప్తును ఆదేశించే అధికారాలను మేజిస్ట్రేట్ కు ఇవ్వలేదు.

47. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8)ను ఈ క్రింది విధంగా విభజించవచ్చు లేదా విభజించవచ్చు:

(1) సెక్షన్ 173(2) కింద నివేదికను మేజిస్ట్రేట్ కు పంపిన నేరానికి సంబంధించి తదుపరి దర్యాప్తు చేయవచ్చు. మరియు

(2) తదుపరి దర్యాప్తు సమయంలో, ఇన్ ఛార్జ్ అధికారికి అధికారం ఉంటుంది

(ఎ) మౌఖిక లేదా డాక్యుమెంటరీ ద్వారా మరిన్ని సాక్ష్యాలను పొందడానికి,

(బి) అటువంటి సాక్ష్యాలకు సంబంధించిన తదుపరి నివేదిక లేదా నివేదికలను సూచించిన ఫారంలో మేజిస్ట్రేట్ కు పంపడం,

(3) అటువంటి తదుపరి నివేదిక లేదా నివేదికలకు సంబంధించి (2) నుండి (6) వరకు ఉప సెక్షన్ల నిబంధనలు వర్తిస్తాయి.

సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (1) ప్రకారం పోలీసులు చేసే ప్రతి దర్యాప్తును అనవసర జాప్యం లేకుండా పూర్తి చేయాలని, సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (2) ప్రకారం దర్యాప్తు పూర్తయిన వెంటనే పోలీస్ స్టేషన్ ఇన్ చార్జి అధికారి పోలీసు రిపోర్టుపై నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకునే అధికారం ఉన్న మేజిస్ట్రేట్ కు పంపాలి. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సూచించిన రూపంలో ఒక నివేదిక.

సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (2) కింద దర్యాప్తు పూర్తయిన తర్వాత పోలీసులు పోలీసు నివేదిక (చార్జిషీట్ లేదా చలాన్) దాఖలు చేస్తారు.

సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (8) ప్రకారం సబ్ సెక్షన్ (2) కింద నివేదికను మేజిస్ట్రేట్ కు పంపిన తర్వాత నేరానికి సంబంధించి తదుపరి దర్యాప్తును ఈ సెక్షన్ లోని ఏదీ అడ్డుకోదు.

సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (2) కింద పోలీసులు చార్జిషీట్ లేదా చలాన్ దాఖలు చేసినప్పటికీ, సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (8) కింద నేరానికి సంబంధించి పోలీసులు తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టవచ్చు. పి.ఆర్.జె.సి.జె, మంథని.)

"తదుపరి దర్యాప్తు" అనే పదానికి అర్థం ఏమిటి?

48. రామ చౌదరి వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ బీహార్ (2009) 6 ఎస్ సిసి 346 లో నివేదించబడిన కేసులో, ఈ కోర్టు ఇలా పేర్కొంది, "సెక్షన్ 173 (8) సిఆర్ పిసి యొక్క అర్థంలో తదుపరి దర్యాప్తు అదనపు; ఎక్కువ; లేదా అనుబంధమైనది. అందువల్ల "తదుపరి దర్యాప్తు" అనేది మునుపటి దర్యాప్తు యొక్క కొనసాగింపు, మునుపటి దర్యాప్తును పూర్తిగా తుడిచిపెట్టివేయడానికి కొత్త దర్యాప్తు లేదా పునర్విచారణను ప్రారంభించకూడదు.

"తుది నివేదిక" దాఖలు చేయబడినప్పుడు మేజిస్ట్రేట్ ముందు ప్రత్యామ్నాయాలు ఏమిటి?

49. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(2)(ఐ) కింద దర్యాప్తు అధికారి మేజిస్ట్రేట్కు పంపిన తుది నివేదికను ఆయన ముందు ఉంచినప్పుడు అనేక పరిస్థితులు తలెత్తుతాయి. ఒక నిర్దిష్ట వ్యక్తి మరియు వ్యక్తులు నేరం చేసినట్లుగా రిపోర్టు తేల్చవచ్చు, అటువంటి సందర్భంలో మేజిస్ట్రేట్ ఈ క్రింది వాటిని చేయవచ్చు:

(1) నివేదికను ఆమోదించడం మరియు నేరం మరియు ఇష్యూ ప్రక్రియను పరిగణనలోకి తీసుకోవడం,

(2) నివేదికతో విభేదించవచ్చు మరియు ప్రొసీడింగ్ ను నిలిపివేయవచ్చు లేదా దర్యాప్తు అధికారి సమర్పించిన నివేదిక/మెటీరియల్ ఆధారంగా పరిగణనలోకి తీసుకోవచ్చు,

(3) సెక్షన్ 156(3) కింద తదుపరి దర్యాప్తును ఆదేశించవచ్చు మరియు సిఆర్పిసి సెక్షన్ 173 (8) ప్రకారం పోలీసులు నివేదిక ఇవ్వవలసి ఉంటుంది.

(4) నిరసన ఫిర్యాదును ఫిర్యాదుగా పరిగణించవచ్చు మరియు సిఆర్పిసి సెక్షన్ 200 మరియు 202 కింద ముందుకు సాగవచ్చు.

"తదుపరి దర్యాప్తు" కొరకు ప్రధాన పరిగణన ఏమిటి?

50. హసన్ భాయ్ వలీభాయ్ ఖురేషి వి. (2004) 5 ఎస్ సిసి 347 లో నివేదించబడిన గుజరాత్ రాష్ట్రం మరియు ఇతరులు, తదుపరి దర్యాప్తు యొక్క ప్రధాన పరిగణన సత్యాన్ని కనుగొనడం మరియు నిజమైన మరియు

గణనీయమైన న్యాయం చేయడం. కేవలం జాప్యం జరిగిందనే కారణంతో తదుపరి దర్యాప్తు కోసం దర్యాప్తు సంస్థ చేతులు కట్టేయకూడదు. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, విచారణను ముగించడంలో మరింత జాప్యం జరగవచ్చు అనే వాస్తవం, నిజానిజాలను తెలుసుకోవడానికి మరియు నిజమైన మరియు గణనీయమైన మరియు సమర్థవంతమైన న్యాయం చేయడానికి కోర్టుకు సహాయపడితే తదుపరి దర్యాప్తుకు అడ్డంకి కాకూడదు.

"తదుపరి దర్యాప్తు" మరియు "పునర్విచారణ" మధ్య వ్యత్యాసం 51. "తదుపరి దర్యాప్తు" మరియు "పునర్విచారణ" పూర్తిగా భిన్నమైన స్థాయిలో ఉంటాయనడంలో ఎటువంటి సందేహం లేదు. రామచంద్రన్ వర్సెస్ ఆర్.ఉదయకుమార్ అండ్ అదర్స్ (2008) 5 ఎస్.సి.సి 413 లో నివేదించిన కేసులో, ఈ కోర్టు కె.చంద్రశేఖర్ వర్సెస్ లో గతంలో ఇచ్చిన తీర్పు ఆధారంగా రెండింటి మధ్య చక్కటి వ్యత్యాసాన్ని వివరించింది. కేరళ రాష్ట్రం మరియు ఇతరులు (1998) 5 ఎస్సిసి 223 లో నివేదించారు. మేము 7 మరియు 8 పేరాలను ఈ క్రింది విధంగా ఉదహరిస్తాము:

7. ఈ సమయంలో కోడ్లోని సెక్షన్ 173 ను పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన అవసరం ఉంది. సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (2) కింద దర్యాప్తు పూర్తయిన తర్వాత కూడా, సబ్ సెక్షన్ (8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు చేసే హక్కు పోలీసులకు ఉందని, కానీ కొత్త దర్యాప్తు లేదా పునర్విచారణ కాదని పై విభాగాన్ని సాదాసీదాగా చదవడం ద్వారా స్పష్టమవుతుంది. ఈ విషయాన్ని కె.చంద్రశేఖర్ వర్సెస్ ఈ కోర్టు ఎత్తిచూపింది. కేరళ రాష్ట్రం [(1998) 5 ఎస్ సిసి 223 : 1998 ఎస్ సిసి (క్రి) 1291] . ఇది ఈ క్రింది విధంగా గమనించబడింది: (ఎస్.సి.సి పుట 237, పేరా 24)

24. 'మరింత' అనే నిఘంటువు అర్థం (విశేషణంగా ఉపయోగించినప్పుడు) 'అదనపు; ఎక్కువ; అనుబంధం'. కాబట్టి 'తదుపరి' దర్యాప్తు అనేది మునుపటి దర్యాప్తును కొనసాగించడం, మునుపటి దర్యాప్తును పూర్తిగా తుడిచిపెట్టి కొత్త దర్యాప్తు లేదా పునర్విచారణను ప్రారంభించడం కాదు. తదుపరి దర్యాప్తు పూర్తయిన తరువాత దర్యాప్తు సంస్థ అటువంటి దర్యాప్తు సమయంలో లభించిన 'తదుపరి' సాక్ష్యాలకు సంబంధించి 'తదుపరి' నివేదిక లేదా నివేదికలను మేజిస్ట్రేట్ కు పంపాలని సబ్ సెక్షన్ (8) స్పష్టంగా సూచిస్తుంది, అటువంటి దర్యాప్తు సమయంలో లభించిన 'తదుపరి' సాక్ష్యాలకు సంబంధించి తాజా నివేదిక లేదా నివేదికలను కాదు.

8. పైన సూచించిన విధంగా చట్టం స్థితిగతుల దృష్ట్యా పునర్విచారణ లేదా కొత్త దర్యాప్తు కోసం హైకోర్టు ఇచ్చిన ఆదేశాలు స్పష్టంగా సమర్థనీయం కాదు. అందువల్ల కొత్త దర్యాప్తుకు బదులు సెక్షన్ 173(8) కింద అవసరమైతే తదుపరి దర్యాప్తు జరపాలని మేము ఆదేశిస్తున్నాము. హైకోర్టు ఆదేశాల మేరకు సీబీ సీఐడీ కూడా అదే చేయొచ్చన్నారు.

"తదుపరి దర్యాప్తు" అనే అంశంపై చట్టం యొక్క స్థానం

52. కింగ్-చక్రవర్తి వర్సెస్ ఖ్వాజా నజీర్ అహ్మద్, వాల్యూం ఎల్ఎక్స్ఎక్స్ఐ ఇండియన్ అప్పీల్స్, 203 లో ప్రివీ కౌన్సిల్ దర్యాప్తు చేయడానికి పోలీసుల అధికారాలను వివరించింది. ఇది ఈ విధంగా నిర్వహించబడింది:

ఒక నేరానికి పాల్పడిన ప్రతి ఒక్కరికీ కోర్టుకు స్వేచ్ఛగా ప్రవేశం కల్పించడం ఎంత అవసరమో, అతనిపై అభియోగాలు మోపిన నేరంలో దోషిగా తేలితే నిర్దోషిగా విడుదల చేయడం ఎంత అవసరమో, న్యాయవ్యవస్థ తమ పరిధిలో ఉన్న కేసుల్లో పోలీసులపై జోక్యం చేసుకోకుండా ఉండటం, వారిపై విచారణ బాధ్యతను చట్టం విధించడం అత్యంత ముఖ్యం. భారతదేశంలో, ఒక కాగ్నిజబుల్ నేరం యొక్క పరిస్థితులను న్యాయాధికారుల నుండి ఎటువంటి అధికారం అవసరం లేకుండా దర్యాప్తు చేయడానికి పోలీసులకు చట్టబద్ధమైన హక్కు ఉంది, మరియు వారి లార్డ్షిప్పు భావించినట్లుగా, కోర్టు యొక్క అంతర్లీన అధికార పరిధిని ఉపయోగించడం ద్వారా ఆ చట్టబద్ధ నిబంధనలలో జోక్యం చేసుకోవడం దురదృష్టకరమైన పరిణామం అవుతుంది. న్యాయవ్యవస్థ మరియు పోలీసుల విధులు పరిపూరకరమైనవి, అతివ్యాప్తి చెందవు, మరియు ప్రతి ఒక్కరూ తమ స్వంత విధులను నిర్వహించడానికి వదిలివేయడం ద్వారా మాత్రమే పొందవచ్చు, క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లోని సెక్షన్ 491 కింద హెబియస్ కార్పస్ స్వభావంలో ఆదేశాలు ఇవ్వడానికి

తగిన కేసులో జోక్యం చేసుకునే హక్కు న్యాయస్థానాలకు ఎల్లప్పుడూ లోబడి ఉంటుంది."

53. *శ్రీ భగవాన్ సమర్థ శ్రీపాద వల్లభ వెంకట విశ్వానంద మహారాజ్ వర్సెస్ ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం మరియు ఇతరులు* **(1999) 5 ఎస్.సి.సి 740 లో నివేదించారు, ఇది 10** మరియు 11 పేరాలలో జరిగింది:

10. తుది నివేదిక ఇచ్చిన తర్వాత తదుపరి దర్యాప్తు జరిపే పోలీసుల అధికారాన్ని క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ సెక్షన్ 173(8) కింద గుర్తిస్తారు. పోలీసులు మొదట సమర్పించిన నివేదిక ఆధారంగా ఏదైనా నేరాన్ని కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకున్న తర్వాత కూడా, తదుపరి దర్యాప్తును నిర్వహించడానికి పోలీసులకు అవకాశం ఉంది. రామ్ లాల్ నారంగ్ వర్సెస్ స్టేట్ (ఢిల్లీ అడ్మిన్) కేసులో ఈ కోర్టు ఈ విధంగా పేర్కొంది. [(1979) 2 SCC 322 : 1979 SCC (CRI) 479 : AIR 1979 SC 1791] . పోలీసులు కోర్టుకు తెలియజేసి, తదుపరి దర్యాప్తు చేయడానికి అధికారిక అనుమతి పొందడం వాంఛనీయమని పైన పేర్కొన్న నిర్ణయం ఇచ్చిన ఏకైక అంశం.

11. అటువంటి పరిస్థితిలో తదుపరి దర్యాప్తు చేయమని పోలీసులను ఆదేశించే కోర్టు అధికారానికి ఎటువంటి ఆటంకం ఉండదు. సెక్షన్ 173(8)లో అలాంటి ఆదేశాలు రాకముందే నిందితుడిని విచారించాల్సిన బాధ్యత కోర్టుపై ఉందని చెప్పడానికి ఏమీ లేదు. అలాంటి బాధ్యతను కోర్టుపై మోపడం వల్ల నిందితులందరినీ వెతికే బాధ్యతను కోర్టుకు అప్పజెప్పి విచారించే అవకాశం లభిస్తుంది. చట్టానికి ఆ అవసరం లేదు కాబట్టి, మేజిస్ట్రేట్ పై అలాంటి బాధ్యత మోపబోం' అని పేర్కొన్నారు.

54. హేమంత్ ధస్మానా వర్సెస్ సెంట్రల్ బ్యూరో ఆఫ్ ఇన్వెస్టిగేషన్ మరియు మరొకటి (2001) 7 ఎస్సిసి 536 లో, ఇది జరిగింది:

> 15. సబ్ సెక్షన్ కింద నివేదికను దాఖలు చేసినప్పుడు మేజిస్ట్రేట్ (ఈ కేసులో ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి) తన న్యాయపరమైన పరిగణన ద్వారా దానిని పరిష్కరించాలి. అసలు ఫిర్యాదులోని ఆరోపణలు దర్యాప్తులో నిజమని తేలితే, లేదా మరికొంత మంది నిందితులు,/లేదా మరికొన్ని నేరాలు కూడా గుర్తించినట్లయితే, ఆ నివేదిక ఆధారంగా నేరాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలా వద్దా అనేది కోర్టు నిర్ణయించాలి. కొందరు వ్యక్తులు చేసిన నేరాలను రిపోర్టు ఎత్తిచూపినప్పుడు ఈ సందర్భంలో ఆ అంశానికి సంబంధించి మన మనస్సును కదిలించాల్సిన అవసరం లేదని మేము భావించడం లేదు. అయితే ఫిర్యాదులో ఉన్న ఆరోపణలకు వ్యతిరేకంగా నివేదిక ఉండి, ఏ వ్యక్తి కూడా నేరం చేయలేదని నిర్ధారణకు వచ్చినప్పుడు, ఫిర్యాదుదారుడి ఆదేశాల మేరకు దర్యాప్తు ప్రారంభించిన తర్వాత నివేదికను ఆమోదించే స్వేచ్ఛ కోర్టుకు ఉంది. వాస్తవానికి ఆరోపణలు ఎదుర్కొంటున్న నేరాలు కొందరు వ్యక్తులే చేశారని అటువంటి నివేదికను పరిశీలించిన కోర్టు భావిస్తే, తుది నివేదికలో దర్యాప్తు అధికారి చేసిన విరుద్ధమైన నిర్ధారణలను విస్మరించే అధికారం కోర్టుకు ఉంది. అప్పుడు కోర్టు స్వతంత్రంగా దాని నుండి వెలువడే వాస్తవాలపై తన మనస్సును అన్వయించుకోవచ్చు మరియు కోడ్ లోని సెక్షన్ 190 (1) (బి) కింద తన అధికారాన్ని ఉపయోగించి, తాను చేసినట్లు అనిపించే నేరాలను కూడా పరిగణనలోకి తీసుకోవచ్చు. మూడో ఆప్షన్ కోడ్ లోని సెక్షన్ 173(8)లో పొందుపరిచిన ఆప్షన్. ...
>
> 16. తదుపరి దర్యాప్తుకు ఆదేశించే కోర్టు అధికారాల గురించి ఈ సబ్ సెక్షన్ నిర్దిష్టంగా పేర్కొననప్పటికీ, తదుపరి దర్యాప్తును నిర్వహించే పోలీసుల అధికారాన్ని కోర్టు అభ్యర్థన మేరకు అమలు చేయవచ్చు. అధికార పరిధి ఉన్న కోర్టు అటువంటి ఉత్తర్వులను జారీ చేసినప్పుడు, దానిలో జోక్యం చేసుకోవడం పునఃసమీక్షాధికారాలను సక్రమంగా ఉపయోగించడం కాదు, ఎందుకంటే తదుపరి దర్యాప్తు న్యాయం కోసం మాత్రమే ఉంటుంది. ..."

55. యూనియన్ పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్ వి.ఎస్.పాపయ్య తదితరులు (1997) 7 ఎస్.సి.సి 614 లో నివేదించిన పేరా 13 లో ఇలా ఉంది: "సెక్షన్ 173 (8) సిఆర్పిసి కింద ఉన్న అధికారాలను ఉపయోగించి మేజిస్ట్రేట్ ఈ కేసును

"మరింత దర్యాప్తు" చేయాలని మరియు దర్యాప్తుకు పిటిషనర్ లేవనెత్తిన అభ్యంతరాలను పరిగణనలోకి తీసుకొని తదుపరి సాక్ష్యాలను సేకరించాలని సిబిఐని ఆదేశించవచ్చు మరియు దర్యాప్తు అధికారి సమర్పించాల్సిన "కొత్త" నివేదికను దర్యాప్తు అధికారి సమర్పించవచ్చు. సెక్షన్ 173 సిఆర్పిసిలోని (2) నుండి (6) వరకు సబ్ సెక్షన్ల ద్వారా.".

56. హసన్ భాయ్ (సుప్ర) కోర్టు ఈ విధంగా తీర్పునిచ్చింది:

> 12. సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (8) తదుపరి దర్యాప్తుకు అనుమతిస్తుందని, కోర్టు నుంచి ఎలాంటి ఆదేశాలు వచ్చినా, గతంలో పోలీసులు సమర్పించిన నివేదిక ఆధారంగా కోర్టు ఏదైనా నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకున్న తర్వాత కూడా సరైన దర్యాప్తు జరపడానికి పోలీసులకు స్వేచ్ఛ ఉంటుంది. అన్నింటికీ మించి, ఈ కేసులో మాదిరిగానే, పోలీసు విభాగాధిపతి కూడా ఇప్పటికే నిర్వహించిన దర్యాప్తు యొక్క ఔచిత్యం లేదా విధానం మరియు స్వభావం పట్ల సంతృప్తి చెందకపోతే.
>
> 13. రామ్ లాల్ నారంగ్ వర్సెస్ స్టేట్ (ఢిల్లీ అడ్మిరల్) [(1979) 2 ఎస్ సిసి 322 : 1979 ఎస్ సిసి (సిఆర్ఐ) 479 : ఎఐఆర్ 1979 ఎస్ సి 1791] కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకున్నంత మాత్రాన తదుపరి దర్యాప్తును పూర్తిగా తోసిపుచ్చలేమని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది. విచారణ సమయంలో లోపభూయిష్టమైన దర్యాప్తు వెలుగులోకి వచ్చినప్పుడు, పరిస్థితులు అనుమతించినట్లయితే, తదుపరి దర్యాప్తు ద్వారా దానిని నయం చేయవచ్చు. సాధారణంగా ఈ కేసులో పోలీసులు కోర్టుకు తెలియజేసి, కొత్త వాస్తవాలు వెలుగులోకి వచ్చినప్పుడు తదుపరి దర్యాప్తుకు అధికారిక అనుమతి కోరడం వాంఛనీయం, సరైన దర్యాప్తులో తేలిన వాస్తవ లేదా వాస్తవ నేరాలకు సమర్థవంతమైన విచారణ జరగాల్సిన అవసరం ఉన్నందున సత్వర విచారణ అవసరాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని ఈ విషయంపై మౌనం వహించడం చాలా అవసరం. న్యాయస్థానాలు ఈ కేసును త్వరితగతిన పరిష్కరించడం వాంఛనీయం మరియు అవసరం. చట్టంలో పైన పేర్కొన్న స్థితిని దృష్టిలో ఉంచుకుని, తదుపరి దర్యాప్తు అవసరం అయితే, చట్టం సూచించిన విధంగా ఖచ్చితంగా చేయవచ్చు. నిజానిజాలు తెలుసుకునేందుకు, నిజమైన, గణనీయమైన, సమర్థవంతమైన న్యాయం చేయడానికి కోర్టుకు తోడ్పడితే విచారణను ముగించడంలో మరింత జాప్యం జరగవచ్చునన్న వాస్తవం తదుపరి దర్యాప్తునకు అడ్డంకి కాకూడదు. "

57. రామ్ లాల్ నారంగ్ వర్సెస్ స్టేట్ (ఢిల్లీ అడ్మినిస్ట్రేషన్) (1979) 2 ఎస్.సి.సి 322 లో, ఈ కోర్టు ఈ విధంగా పేర్కొంది:

> 21. మేము ఇంతకు ముందు గమనించినట్లుగా, మేజిస్ట్రేట్ ఈ కేసును పరిగణనలోకి తీసుకున్న తర్వాత తదుపరి దర్యాప్తు చేసే పోలీసుల హక్కును స్పష్టంగా లేదా అవసరమైన అర్థంతో నిరోధించే నిబంధన 1898 సిఆర్పిసిలో లేదు. సెక్షన్ 173 లేదా సెక్షన్ 190 నేరం గురించి మేజిస్ట్రేట్ పరిగణనలోకి తీసుకోవడం ద్వారా తదుపరి దర్యాప్తు చేసే పోలీసుల అధికారం అయిపోయిందని మేము భావించలేము. ఆచరణ, సౌలభ్యం మరియు అధికారం యొక్క ఆధిక్యత, కొత్త వాస్తవాలను కనుగొనడంపై పదేపదే పరిశోధనలను అనుమతించింది. 1898 కోడ్ లోని సెక్షన్ 173 కింద పోలీసులు సమర్పించిన నివేదిక ఆధారంగా మేజిస్ట్రేట్ నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకున్నప్పటికీ, తదుపరి దర్యాప్తు చేసే పోలీసుల హక్కు అంతరించిపోలేదని, తాజా సమాచారం వెలుగులోకి వచ్చినప్పుడు పోలీసులు అవసరమైనంత తరచుగా ఆ హక్కును ఉపయోగించుకోవచ్చని మా అభిప్రాయం. పోలీసులు తదుపరి దర్యాప్తు చేయాలనుకునే చోట, తదుపరి దర్యాప్తు చేయడానికి అధికారిక అనుమతి కోరడం ద్వారా పోలీసులు కోర్టు పట్ల తమ గౌరవాన్ని, గౌరవాన్ని వ్యక్తం చేయవచ్చు.

58. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో వి.ఎ.ఎస్.పీటర్ (2008) 2 ఎస్.సి.సి 383 లో నివేదించారు, ఈ న్యాయస్థానం ఈ

విధంగా పేర్కొంది:

> 9. తదుపరి దర్యాప్తు కోసం మేజిస్ట్రేట్ నుంచి ముందస్తు అనుమతి తీసుకోవాలని చట్టం ఆదేశించదు. చార్జిషీట్ దాఖలు చేసిన తర్వాత కూడా తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టడం పోలీసుల చట్టబద్ధమైన హక్కు. తదుపరి దర్యాప్తు మరియు పునర్విచారణ మధ్య వ్యత్యాసం కూడా ఉంది. ముందస్తు అనుమతి లేకుండా పునర్విచారణ తప్పనిసరిగా నిషేధించబడినప్పటికీ, తదుపరి దర్యాప్తు కాదు.

59. నిర్మల్ సింగ్ కహ్లోన్ వి. పంజాబ్ రాష్ట్రం మరియు ఇతరులు (2009) 1 ఎస్ సిసి 441 లో నివేదించారు, ఈ కోర్టు ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొంది:

> 68. సెక్షన్ 173(8) ప్రకారం సెక్షన్ 36 కింద రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తన అధికార పరిధిని ఉపయోగించి తదుపరి దర్యాప్తునకు ఆదేశించడం వేరే స్థాయిలో ఉంది. కోడ్ లోని సెక్షన్ 173(8) ప్రకారం తన చట్టబద్ధమైన అధికార పరిధిని ఉపయోగించి, 1861 పోలీసు చట్టంలోని సెక్షన్ 3 తో పాటు సెక్షన్ 36 కు సంబంధించి రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అభ్యర్థన మేరకు తదుపరి దర్యాప్తు జరిపే అధికారాన్ని వివిధ సందర్భాల్లో పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి. కోడ్ లోని సెక్షన్ 173(8) ఇందుకు అనువైన నిబంధన. ఒక నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకున్నప్పుడు మాత్రమే, పండితుడైన మేజిస్ట్రేట్ కొంత చెప్పగలడు. కానీ, న్యాయ చట్టం విధించిన పరిమితి కేవలం న్యాయవ్యవస్థ స్వతంత్రతను, నిష్పాక్షికతను నిలబెట్టడానికి మాత్రమే. సకిరి వాసు వర్సెస్ కేసులో ఈ కోర్టు బెంచ్ పేర్కొన్నట్లుగా నిష్పాక్షిక దర్యాప్తును నిర్ధారించడానికి కోర్టుకు పర్యవేక్షణ అధికార పరిధి ఉంటుందని చెప్పడం ఒక విషయం. స్టేట్ ఆఫ్ యు.పి [(2008) 2 ఎస్ సిసి 409 : (2008) 1 ఎస్ సిసి (సిఆర్ఐ) 440], ఇది ప్రశ్నార్థకం, కానీ మేజిస్ట్రేట్ యొక్క స్పష్టమైన అనుమతి లేకుండా తదుపరి దర్యాప్తు చేయడానికి దర్యాప్తు అధికారికి ఎటువంటి అధికార పరిధి ఉండదని చెప్పడం వేరే విషయం.

60. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) ప్రకారం తుది నివేదికను కోర్టుకు సమర్పించిన తర్వాత దర్యాప్తు అధికారి మరిన్ని మౌఖిక లేదా డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యాలను పొందే పరిస్థితిలో తదుపరి దర్యాప్తు చేయవచ్చని వినయ్ త్యాగి (సుప్ర)లో పేర్కొన్నారు. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు నివేదికను అనుబంధ నివేదికగా పేర్కొనవచ్చు.

61. వినయ్ త్యాగి (సుప్ర)లో ఇలా జరిగింది: "40.2. సెక్షన్ 173(6) ప్రకారం పోలీసు నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత తదుపరి దర్యాప్తునకు ఆదేశించే అధికారం మేజిస్ట్రేట్ కు ఉంటుంది.

xxx xxx xxx

> 40.4. నియమావళి యొక్క పథకం లేదా అందులోని ఏ నిర్దిష్ట నిబంధన కూడా మేజిస్ట్రేట్ అటువంటి అధికార పరిధిని ఉపయోగించడాన్ని నిరోధించదు. సెక్షన్ 156(3) నిబంధనలు, సెక్షన్ 173(8) లోని భాష దృష్ట్యా మేజిస్ట్రేట్ కు అటువంటి అధికారాలను హరించేంత నిర్బంధంగా సెక్షన్ 173(2) భాషను నిర్వచించలేం. నిజానికి అలాంటి అధికారాన్ని సెక్షన్ 173(8) భాషలో చదవాల్సి ఉంటుంది.
>
> 40.5. నియమావళి ఒక విధానపరమైన పత్రం, అందువలన, అది న్యాయం మరియు సాధించాలనుకునే శాసన లక్ష్యాన్ని ముందుకు తీసుకెళ్లే నిర్మాణాన్ని పొందాలి. ఒక నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత కూడా శాసనసభ పోలీసులకు తదుపరి దర్యాప్తు అధికారాన్ని కల్పించిందనడానికి కారణం లేకపోలేదు, కానీ కేసు యొక్క వాస్తవాలు మరియు న్యాయం

యొక్క ముగింపులు కోరినప్పుడు కూడా, కోర్టు తనంతట తానుగా తదుపరి దర్యాప్తు చేయమని దర్యాప్తు సంస్థను ఆదేశించలేనంతగా కోర్టు అధికారాన్ని కుదించడానికి ఉద్దేశించబడింది.

40.6. "తదుపరి దర్యాప్తు" కొనసాగించడానికి మరియు అనుబంధ ఛార్జీషీటు దాఖలు చేయడానికి పోలీసులు కోర్టు అనుమతిని కోరడం ఔచిత్యమైన ప్రక్రియ. ..."

62. వినుభాయ్ (సుప్ర); మేజిస్ట్రేట్ ఆదేశించిన తదుపరి దర్యాప్తు అంశాన్ని చుట్టుముట్టిన వివాదానికి తెరదించేందుకు ఈ కోర్టు త్రిసభ్య ధర్మాసనం ప్రయత్నించింది. జస్టిస్ ఆర్.ఎఫ్.నారిమన్ ద్వారా మాట్లాడుతున్న ఈ కోర్టు పేరా 38 లో ఇలా పేర్కొంది:

* నిష్పాక్షికమైన, న్యాయమైన దర్యాప్తు జరిగితే, అభియోగాలు నమోదయ్యే వరకు ఒక నేరాన్ని మరింత దర్యాప్తు చేసే అధికారం సెక్షన్ 173(8) కింద మేజిస్ట్రేట్ అనుమతికి లోబడి పోలీసులకు ఉంటుందని, అయితే ముందస్తు విచారణ ప్రక్రియ మధ్యలో మేజిస్ట్రేట్ పర్యవేక్షణ అధికార పరిధి అకస్మాత్తుగా ఆగిపోతుందని చెప్పడం న్యాయాన్ని అపహాస్యం చేయడమే అవుతుంది. ఎందుకంటే కొన్ని కేసుల్లో ఒక అమాయక వ్యక్తిని తప్పుగా నిందితునిగా చేర్చకుండా లేదా ప్రాథమికంగా దోషిని విడిచిపెట్టకుండా తదుపరి దర్యాప్తు కోసం కేకలు వేయవచ్చు. మేజిస్ట్రేట్ అధికారాల గురించి ఇంత సంకుచితమైన మరియు నిర్బంధమైన దృక్పథానికి ఎటువంటి అవసరం లేదు, ప్రత్యేకించి అటువంటి అధికారాలు సెక్షన్ 156 (1), సెక్షన్ 2 (హెచ్) మరియు సెక్షన్ 173 (8) సిఆర్పిసితో పాటు సెక్షన్ 156 (3) కు గుర్తించబడినప్పుడు, వాస్తవానికి విచారణ ప్రారంభం కావడానికి ముందు క్రిమినల్ కేసు పురోగతి యొక్క అన్ని దశలలో అందుబాటులో ఉంటాయి. ప్రతి కేసులోని వాస్తవాలను బట్టి మేజిస్ట్రేట్ స్వయంగా ఈ అధికారాన్ని సుమోటోగా ఉపయోగించడం కూడా న్యాయప్రయోజనాల కోసం ఉంటుంది. తదుపరి దర్యాప్తుకు ఆదేశించాలా వద్దా అనేది మేజిస్ట్రేట్ విచక్షణపై ఆధారపడి ఉంటుంది, అతను ప్రతి కేసు యొక్క వాస్తవాలపై మరియు చట్టానికి అనుగుణంగా అటువంటి విచక్షణను ఉపయోగిస్తాడు. సెక్షన్ 156(3)లో పేర్కొన్న "దర్యాప్తు" మొత్తం ప్రక్రియను కలిగి ఉంటుందని, ఇది సాక్ష్యాల సేకరణతో ప్రారంభమవుతుందని, కోర్టు అభియోగాలు నమోదు చేసే వరకు కొనసాగుతుందని, ఏ దశలో విచారణ ప్రారంభమైందని చెప్పవచ్చని స్పష్టం చేసింది.

63. సెక్షన్ 156(3) ప్రకారం సెక్షన్ 190 కింద అధికారం కలిగిన మేజిస్ట్రేట్ "అటువంటి దర్యాప్తు"కు ఆదేశించవచ్చని పేర్కొన్నప్పుడు, అటువంటి మేజిస్ట్రేట్ సెక్షన్ 173(8) కింద తదుపరి దర్యాప్తుకు ఆదేశించవచ్చు, సెక్షన్ 2(హెచ్)లో ఉన్న "దర్యాప్తు" యొక్క నిర్వచనానికి సంబంధించి.

64. పైన ఉదహరించిన వివిధ నిర్ణయాల్లో ఈ కోర్టు నిర్దేశించిన చట్టాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని, సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (8) తదుపరి దర్యాప్తును అనుమతిస్తుందని, కోర్టు నుంచి ఎలాంటి ఆదేశాలు వచ్చినా, గతంలో సమర్పించిన పోలీసు నివేదిక ఆధారంగా ఏదైనా నేరాన్ని కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకున్న తర్వాత కూడా సరైన దర్యాప్తును నిర్వహించే అధికారం పోలీసులకు ఉంటుంది.

65. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (2) కింద తుది నివేదిక (క్లోజర్ రిపోర్టు)ను మేజిస్ట్రేట్ ఆమోదించిన తర్వాత సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (8) తదుపరి దర్యాప్తునకు అనుమతిస్తుందా అనేది ఈ కోర్టు ముందున్న ప్రశ్న. క్లోజర్ రిపోర్టును ఆమోదించడం వల్ల చివరికి విచారణను నిలిపివేస్తారని, తద్వారా నేరానికి సంబంధించి దర్యాప్తు సంస్థ తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టకుండా నిరోధించబడుతుందని నిందితుల తరఫున లేవనెత్తిన వాదన.

66. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 190(1)(సి) కింద క్లోజర్ రిపోర్టును ఆమోదిస్తూ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు న్యాయపరమైన

ఉత్తర్వులే తప్ప పరిపాలనా ఉత్తర్వులు కావని నిందితుల తరఫు న్యాయవాది వాదించారు. ఈ కోర్టు తీర్పుపై ఆధారపడి కమలాపాటి త్రివేది వి. 1980 (2) ఎస్సిసి 91 లో నివేదించబడిన పశ్చిమ బెంగాల్ రాష్ట్రం, పోలీసుల తుది నివేదికను మేజిస్ట్రేట్కు సమర్పించినప్పుడు మరియు మేజిస్ట్రేట్ పోలీసుల నివేదికతో ఏకీభవిస్తూ ఉత్తర్వులు (ఎ) జారీ చేసినప్పుడు మరియు ప్రొసీడింగ్స్ దాఖలు చేసినప్పుడు; లేదా (బి) పోలీసు నివేదికతో ఏకీభవించకపోవడం మరియు నిందితుడిని మేజిస్ట్రేట్ కు పంపడాన్ని సమర్థించడానికి మరియు ఫిర్యాదు చేసిన నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవడానికి సాక్ష్యాలు సరిపోతాయని భావించడం, అటువంటి ఉత్తర్వు న్యాయపరమైన ఉత్తర్వు.

67. నిందితుల తరఫున పైన పేర్కొన్న సమర్పణతో మేము ఒక్కటిగా ఉన్నాం. అయితే, దీని వల్ల ఎలాంటి తేడా ఉండదు. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 190(1) ప్రకారం తుది నివేదికను జ్యుడీషియల్ ఆర్డర్గా అంగీకరిస్తూ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు సీఆర్పీసీలోని 12 వ అధ్యాయం కింద ఉన్న చట్టబద్ధమైన అధికారాలను ఉపయోగించి ప్రస్తుత కేసులో మాదిరిగా పోలీసులు లేదా సీబీఐ తదుపరి దర్యాప్తును అడ్డుకుంటాయా?

68. రాజస్థాన్ రాష్ట్రంలో వర్సెస్ అరుణా దేవి తదితరులు (1995) 1 ఎస్ సిసి 1 లో నివేదించారు, ఐపిసిలోని వివిధ సెక్షన్ల కింద ప్రతివాదులపై మున్సిఫ్ కోర్టులో మరియు బిలారాలోని ఫస్ట్ క్లాస్ జ్యుడీషియల్ మేజిస్ట్రేట్ కోర్టులో ఫిర్యాదు దాఖలు చేశారు. కుట్రపూరితంగా ఫోర్జరీ సంతకాలతో కూడిన ప్రత్యేక పవర్ ఆఫ్ అటార్నీ బలంతో కొంత భూమిని ప్రతివాదులు బదలాయించారన్నది ఆరోపణ సారాంశం. ఫిర్యాదును పరిశీలించిన మేజిస్ట్రేట్ సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 156(3) ప్రకారం దర్యాప్తు చేయాలని ఆదేశించారు. దీంతో పోలీసులు కేసు నమోదు చేసి 18.07.1981 న ఫిర్యాదు అవాస్తవమని తుది నివేదిక సమర్పించారు. ఈ నివేదికను మేజిస్ట్రేట్ 23.09.1981 న ఆమోదించారు. అయితే 24.09.1981 న పోలీసు సూపరింటెండెంట్ స్వతంత్రంగా తదుపరి విచారణకు ఆదేశించడంతో పాటు ఐపీసీ 420, 467 సెక్షన్ల కింద నిందితులపై పోలీసులు చలాన్ దాఖలు చేశారు. మేజిస్ట్రేట్ 25.06.1984 న విచారణ చేపట్టారు. మేజిస్ట్రేట్ చేసిన ఈ చర్యను జోధ్ పూర్ సెషన్స్ జడ్జి ముందు సవాలు చేయగా, ఆయన ఈ సవరణను తోసిపుచ్చారు. తదుపరి హైకోర్టును ఆశ్రయించడంతో సవరణకు అనుమతించి, కాగ్నిషన్ ఉత్తర్వులను కొట్టివేసింది. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 136 ప్రకారం రాష్ట్రం అప్పీలుకు వచ్చింది.

69. ఈ కోర్టు వరుసగా 3, 4 పేరాల్లో ఈ కింది విధంగా పేర్కొంది.

> 3. పోలీసులు సమర్పించిన తుది నివేదికను ఆమోదించిన తర్వాత మేజిస్ట్రేట్కు పరిగణనలోకి తీసుకునే అధికారం లేదని హైకోర్టు తీర్పును పరిశీలిస్తే అర్థమవుతోంది. సబ్ సెక్షన్ (2) కింద నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత నేరానికి సంబంధించి తదుపరి దర్యాప్తునకు కోడ్ లోని సెక్షన్ 173(8) అనుమతిస్తుందని, ఈ అభిప్రాయం చట్టంలో తప్పు అని పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది శ్రీ గుప్తా వాదించారు. సబ్ సెక్షన్ (8) మరో నివేదికను మేజిస్ట్రేట్ కు పంపడాన్ని కూడా వివరిస్తుంది. తదుపరి దర్యాప్తుకు చట్టపరమైన అనుమతి లభించింది మరియు అటువంటి తదుపరి దర్యాప్తు తరువాత నేరం జరిగిందని నివేదిక సమర్పిస్తే, ఈ విషయంలో అతను సంతృప్తి చెందిన తర్వాత మేజిస్ట్రేట్ దానిని పరిగణనలోకి తీసుకోవచ్చు.
>
> 4. అయితే తదుపరి నివేదికను దాఖలు చేయడానికి సంబంధించి మేజిస్ట్రేట్ ఇచ్చిన ఆదేశాలను పరిగణనలోకి తీసుకున్న శ్రీ ఫ్రాన్సిస్, రెండవ ఫిర్యాదును స్వీకరించడమేనని, ఇది చట్టంలో అనుమతించబడదని వాదించారు. చట్టపరమైన సమర్పణను ధృవీకరించడానికి, మమ్మల్ని మొదట ప్రమతా నాథ్ తాలూకాదార్ వర్సెస్ సరోజ్ రంజన్ సర్కార్ (1962 సప్ (2) ఎస్ సిఆర్ 297 : ఎఐఆర్ 1962 ఎస్ సి 876 : (1962) 1 CRI LJ 770] కు రిఫర్ చేశారు, దీనిలో ఈ కోర్టు యొక్క ముగ్గురు న్యాయమూర్తుల ధర్మాసనం ఈ అంశాన్ని చర్చించింది. మెజారిటీ తీర్పును పరిశీలిస్తే సెక్షన్ 203 ప్రకారం ఫిర్యాదును కొట్టివేయడం అదే వాస్తవాలపై రెండో ఫిర్యాదుకు అడ్డంకి

కాదని అభిప్రాయపడింది. కానీ అసాధారణ పరిస్థితులలో మాత్రమే అదే చేయగలిగారు, వాటిలో కొన్ని తీర్పులో వివరించబడ్డాయి. తాజా సాక్ష్యాధారాలు వచ్చినప్పుడు కొత్త ఫిర్యాదును స్వీకరించవచ్చని ఈ విషయంలో మరింత పరిశీలన. ప్రస్తుత కేసులో సరిగ్గా ఇదే జరిగిందని, తదుపరి దర్యాప్తులో కొత్త విషయాలు వెలుగులోకి వచ్చాయని, దీంతో కేసు నమోదైనట్లు పేర్కొంటూ తదుపరి నివేదికను దాఖలు చేశారు.

ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును హైకోర్టు 11.09.2014 నాటి తన మొదటి ఉత్తర్వులో సరిగ్గా ప్రస్తావించింది మరియు నమ్మింది.

70. కొందరు భారతీయులు, విదేశీయులతో కుమ్మక్కై, భారత దేశ భద్రతకు, సార్వభౌమత్వానికి విఘాతం కలిగించే చర్యలకు పాల్పడ్డారనే ఆరోపణపై అధికారిక రహస్యాల చట్టం, 1923 లోని **సెక్షన్లు** 3, 4, సెక్షన్ 34 ఐపీసీ కింద శిక్షార్హమైన నేరాలకు కేరళ పోలీసులు కేసు నమోదు చేశారు. విచారణలో మరికొంత మందిని (అప్పీళ్లలో అప్పీలుదారులు) అరెస్టు చేశారు. ఆ తర్వాత దర్యాప్తు చేస్తున్న బృందానికి అధిపతిగా ఉన్న డీఐజీ ఈ కేసును సీబీఐతో దర్యాప్తు చేయించాలని సిఫారసు చేశారు. ఈ సిఫారసుకు అనుగుణంగా కేరళ ప్రభుత్వం 02.12.1994 నాటి నోటిఫికేషన్ ద్వారా ఢిల్లీ స్పెషల్ పోలీస్ ఎస్టాబ్లిష్ మెంట్ యాక్ట్, 1946 లోని సెక్షన్ 6 (సంక్షిప్తంగా చెప్పాలంటే 'చట్టం') కింద ఈ కేసును సిబిఐ తదుపరి దర్యాప్తు చేయడానికి అంగీకారం తెలిపింది. అందుకు అనుగుణంగానే సీబీఐ విచారణ చేపట్టింది. దర్యాప్తు పూర్తయిన తర్వాత 16.04.1996 న సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173(2) కింద సీబీఐ తన నివేదికను తుది రూపంలో సమర్పించింది.

నివేదికను స్వీకరించిన మేజిస్ట్రేట్ నిందితులు-పిటిషనర్లను నిర్దోషులుగా ప్రకటించారు. ఆ తర్వాత 27.6.1996 న ఈ కేసును దర్యాప్తు చేసేందుకు సీబీఐకి గతంలో ఇచ్చిన సమ్మతిని ఉపసంహరించుకుంటూ కేరళ ప్రభుత్వం నోటిఫికేషన్ జారీ చేసింది. రాష్ట్ర పోలీసు అధికారుల బృందం ఈ కేసును పునర్విచారణ చేయడానికి వీలు కల్పించడం ఈ నోటిఫికేషన్ యొక్క ఉద్దేశ్యం. 08.07.1996 నాటి తప్పనిసరి నోటిఫికేషన్ ద్వారా, "కేసు యొక్క పునర్విచారణ" అనే పదాలకు బదులుగా "కేసు యొక్క తదుపరి దర్యాప్తు" అనే పదాలు చేర్చబడ్డాయి. 27.6.1996 నాటి రాష్ట్ర ప్రభుత్వ నోటిఫికేషన్ ను (సవరించిన విధంగా) హైకోర్టు సమర్థించింది. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173 ను సాదాసీదాగా చదవడం ద్వారా, దర్యాప్తు పూర్తయిన తర్వాత సబ్ సెక్షన్ (2) కింద పోలీసు నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత కూడా, సబ్ సెక్షన్ (8) కింద "తదుపరి" దర్యాప్తు చేసే హక్కు పోలీసులకు ఉందని స్పష్టమవుతోందని, కానీ "తాజా దర్యాప్తు" లేదా "పునర్విచారణ" కాదని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది. "తదుపరి" యొక్క నిఘంటువు అర్థం (విశేషణంగా ఉపయోగించినప్పుడు) "అదనపు; ఎక్కువ; అనుబంధం". కాబట్టి "తదుపరి" దర్యాప్తు అనేది మునుపటి దర్యాప్తు యొక్క కొనసాగింపు మరియు మునుపటి దర్యాప్తును పూర్తిగా తుడిచిపెట్టివేయడానికి కొత్త దర్యాప్తు లేదా పునర్విచారణను ప్రారంభించకూడదు. తదుపరి దర్యాప్తు పూర్తయిన తరువాత, దర్యాప్తు సంస్థ అటువంటి దర్యాప్తు సమయంలో పొందిన "తదుపరి" సాక్ష్యాలకు సంబంధించి "తదుపరి" నివేదిక లేదా నివేదికలను మేజిస్ట్రేట్కు పంపాలని సబ్ సెక్షన్ (8) స్పష్టంగా సూచిస్తుంది. చట్టంలోని సెక్షన్ 6 కింద ఇచ్చిన సమ్మతిని అనుసరించి సిబిఐ చేపట్టిన దర్యాప్తును సమ్మతిని ఉపసంహరించుకున్నప్పటికీ పూర్తి చేయాలని అంగీకరించిన తరువాత, "తదుపరి దర్యాప్తు" అటువంటి దర్యాప్తుకు కొనసాగింపు అని, ఇది సెక్షన్ 173 (8) కింద తదుపరి పోలీసు నివేదికతో ముగుస్తుందని, అంటే ఈ కేసులో సమ్మతిని ఉపసంహరించుకోవడం తప్పనిసరిగా రాష్ట్ర పోలీసులకు తదుపరి దర్యాప్తుకు అర్హత ఇవ్వదని హైకోర్టు అభిప్రాయపడింది. ఈ కేసులో.. అయితే, మరో రకంగా చెప్పాలంటే, తదుపరి దర్యాప్తు

చేయాలనుకుంటే, అది సిబిఐ మాత్రమే చేయగలదని, ఎందుకంటే ఈ కేసును దర్యాప్తు చేసే బాధ్యతను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అప్పగించిందని హైకోర్టు వ్యాఖ్యానించింది. (ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది). సెక్షన్ 173(2) కింద నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత పునర్విచారణ లేదా కొత్త దర్యాప్తును అనుమతించలేమని సుప్రీంకోర్టు అభిప్రాయపడింది. అయితే, తదుపరి దర్యాప్తు చేయాలంటే అది కేవలం సీబీఐ మాత్రమే చేయగలదని స్పష్టం చేశారు. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, తదుపరి దర్యాప్తు చేయవచ్చు, కానీ ఈ కేసును దర్యాప్తు చేసే బాధ్యతను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అప్పగించి, దర్యాప్తు జరిపి, దానికి సంబంధించి తుది నివేదికను సమర్పించినందున సిబిఐ మాత్రమే చేయగలదు.

71. ఎస్.పాపయ్య (సుప్ర)లో యూపీఎస్సీ ఇచ్చిన ఫిర్యాదు మేరకు సీబీఐ దర్యాప్తు జరిపి సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173 కింద తుది నివేదికను మెట్రోపాలిటన్ మేజిస్ట్రేట్కు సమర్పించింది. కేసును మూసివేయాలని కోరుతూ తుది నివేదికను యూపీఎస్సీకి సమర్పించిన విషయాన్ని యూపీఎస్సీకి సీబీఐ తెలియజేయలేదు. క్లోజర్ రిపోర్టు దాఖలుకు సంబంధించి యూపీఎస్సీకి సమాచారం ఇచ్చామని సీబీఐ పేర్కొన్నప్పటికీ ఫిర్యాదుదారుడికి సీబీఐ నోటీసులు జారీ చేయకపోవడంతో మెట్రోపాలిటన్ మేజిస్ట్రేట్ నివేదికను వెనక్కి పంపారు. తుది నివేదికను సీబీఐ యూపీఎస్సీకి పంపిన నోటీసు కాపీతో పాటు మెట్రోపాలిటన్ మేజిస్ట్రేట్ కోర్టుకు తిరిగి సమర్పించింది. వాస్తవ ఫిర్యాదుదారునికి నోటీసు ఇచ్చినట్లు రుజువు కోరుతూ మెట్రోపాలిటన్ మేజిస్ట్రేట్ ఈ నివేదికను తిరిగి ఇచ్చినట్లు తెలుస్తోంది. తుది నివేదిక సమర్పణ ప్రక్రియ పెండింగ్ లో ఉండగా, దర్యాప్తు సక్రమంగా జరగలేదని, క్లోజర్ రిపోర్టు దాఖలు చేయడం సమంజసం కాదని పేర్కొంటూ యూపీఎస్సీ సీబీఐ డైరెక్టర్ కు లేఖ రాసింది. దీనికి సంబంధించి సీబీఐ నుంచి తదుపరి సమాచారం కోసం యూపీఎస్సీ ఎదురుచూస్తుండగా, సీబీఐ క్లోజర్ రిపోర్టును తిరిగి సమర్పించగా, మెట్రోపాలిటన్ మేజిస్ట్రేట్ సీబీఐ సమర్పించిన తుది నివేదికను ఆమోదించి, యూపీఎస్సీకి ఎలాంటి అవకాశం ఇవ్వకుండా ఫైలును మూసివేశారు. క్లోజర్ రిపోర్టును ఆమోదిస్తూ కోర్టు ఇచ్చిన ఆదేశాలను అందుకున్న యూపీఎస్సీ ఫిర్యాదును సరిగా దర్యాప్తు చేయలేదని, తుది నివేదికను ఆమోదించే విషయంలో తమకు ఎలాంటి నోటీసు లేదని పేర్కొంటూ మెట్రోపాలిటన్ మేజిస్ట్రేట్ ముందు పిటిషన్ దాఖలు చేసింది. 16.03.1995 న సిబిఐ దాఖలు చేసిన తుది నివేదికను తాము అంగీకరించామని, తుది నివేదిక ఆమోదానికి యుపిఎస్సి తన అభ్యంతరాలను దాఖలు చేయలేదని, అందువల్ల ఫిర్యాదు చేయలేమని పేర్కొంటూ యుపిఎస్సి పిటిషన్ను తోసిపుచ్చింది. తుది నివేదికను ఆమోదించే ఉత్తర్వు న్యాయపరమైన ఉత్తర్వు అని, పరిపాలనా ఉత్తర్వు కాదని, అందువల్ల తాము జారీ చేసిన ఉత్తర్వులను "సరైనది లేదా తప్పుగా" సమీక్షించే అధికారం తమకు లేదని, రివిజనల్ కోర్టు నుండి తుది నివేదికను ఆమోదించడాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ తగిన ఆదేశాలను కోరుతూ యుపిఎస్సి రివిజన్ పిటిషన్ దాఖలు చేయవచ్చని సుప్రీంకోర్టు అభిప్రాయపడింది. యూపీఎస్సీ దాఖలు చేసిన రివిజన్ పిటిషన్ ను రివిజనల్ కోర్టు కొట్టివేసింది. ఈ న్యాయస్థానంలో అప్పీలులో, ఇది ఈ విధంగా జరిగింది:

"13. పిటిషనర్ 23.01.1995 నాటి కమ్యూనికేషన్ లోని విషయాలను 1995 నాటి వివిధ పిటిషన్ నెంబరు 2040 ద్వారా మెట్రోపాలిటన్ మేజిస్ట్రేట్ దృష్టికి తీసుకువచ్చారు , అయితే మేధావి మేజిస్ట్రేట్ 4.11.1995 నాటి ఉత్తర్వు ద్వారా పిటిషన్ ను తిరస్కరించారు, 'సరైనది లేదా తప్పుగా ఆ కోర్టు ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది మరియు మునుపటి ఉత్తర్వులను సమీక్షించే అధికారం లేదు' అని పేర్కొన్నారు. ఇక్కడ, మళ్ళీ పండితుడైన మేజిస్ట్రేట్ ఒక తప్పులో పడిపోయాడు. తన ఉత్తర్వులను 'సమీక్షించాల్సిన' అవసరం లేదన్నారు. ఈ కేసుపై 'తదుపరి దర్యాప్తు'కు ఆయన ఆదేశించి ఉండవచ్చు. ఇలాంటి పరిస్థితులను కూడా ఎదుర్కొనేందుకు రూపొందించిన సెక్షన్ 173(8)

నిబంధనలను మెట్రోపాలిటన్ మేజిస్ట్రేట్ విస్మరించినట్లు కనిపిస్తోంది.

72. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) లోని నిబంధనలను ప్రస్తావిస్తూ, సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) కింద ఉన్న అధికారాలను ఉపయోగించి, దర్యాప్తుపై యూపీఎస్సీ లేవనెత్తిన అభ్యంతరాలను పరిగణనలోకి తీసుకొని తదుపరి సాక్ష్యాలను సేకరించాలని మేజిస్ట్రేట్ సీబీఐని ఆదేశించవచ్చని, దర్యాప్తు అధికారి సమర్పించాల్సిన 'కొత్త' నివేదికను సబ్ సెక్షన్ల ద్వారా పర్యవేక్షిస్తారని కోర్టు పేర్కొంది. 6) సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173 ప్రకారం.. మేజిస్ట్రేట్ చట్టప్రకారం తనకు సంక్రమించిన అధికార పరిధిని వినియోగించుకోవడంలో విఫలమయ్యారని, 04.11.1995 నాటి ఆయన ఉత్తర్వులను కొనసాగించలేమని కోర్టు అభిప్రాయపడింది.

73. సుప్రీంకోర్టు పై తీర్పు నేపథ్యంలో సెక్షన్ 173 కింద తుది నివేదికను అంగీకరిస్తూ మేజిస్ట్రేట్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు న్యాయపరమైన ఉత్తర్వు అయినప్పటికీ, సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టడానికి ఆ ఉత్తర్వులను వెనక్కి తీసుకోవడం, సమీక్షించడం లేదా రద్దు చేయాల్సిన అవసరం లేదని తెలుస్తోంది. ఈ తీర్పులో ఈ కోర్టు పేర్కొన్న విధంగా, సిఆర్పిసి సెక్షన్ 173 (8) లోని నిబంధనలు ఇలాంటి పరిస్థితులను కూడా జాగ్రత్తగా చూసుకోవడానికి రూపొందించబడ్డాయి.

74. **ఎన్.పి.ఝురియా వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మధ్యప్రదేశ్(2007) 7 ఎస్.సి.సి 358** లో నివేదించబడిన కేసులో, పిటిషనర్ తనకు తెలిసిన ఆదాయ వనరులకు మించిన ఆర్థిక వనరులను కలిగి ఉన్నందుకు దానిపై చర్యలు ప్రారంభించబడ్డాయి. విచారణ అనంతరం స్పెషల్ పోలీస్ ఎస్టాబ్లిష్ మెంట్ (ఎస్ పీఈ) 01.03.1990 న పిటిషనర్ పై ఎలాంటి నేరం చేయలేదని కోర్టుకు తెలియజేసింది. తుది నివేదికను 17.04.1990 న ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి ఆమోదించారు. అయితే 01.07.1992 న ఎస్పీఈ ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి ముందు తదుపరి దర్యాప్తునకు అనుమతి కోరుతూ దరఖాస్తు సమర్పించారు. తదుపరి విచారణకు ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి అనుమతించారు. ఆ తర్వాత 01.03.1995 న రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుంచి ప్రాసిక్యూషన్ కు అనుమతి లభించింది. 24.07.1995 న కోర్టులో చార్జిషీట్ దాఖలు చేశారు. తుది నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత తదుపరి దర్యాప్తునకు అవకాశం లేదని పిటిషనర్ తరఫున కోరారు. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) నేపథ్యంలో తదుపరి దర్యాప్తుకు సంబంధించి ఈ పిటిషన్ ఆమోదయోగ్యం కాదని సుప్రీంకోర్టు అభిప్రాయపడింది.

75. కరి చౌదరి వర్సెస్ శ్రీమతి సీతాదేవి అండ్ ఇతరులు (2002) 1 ఎస్ సిసి 714 లో నివేదించిన కేసులో సీతాదేవి ఇచ్చిన ఫిర్యాదు ఆధారంగా ఎఫ్ ఐఆర్ నంబర్ 135 నమోదు చేసి, ఆ తర్వాత దర్యాప్తు ప్రారంభించారు. బాధితురాలు సుగ్నియా దేవి హత్య అత్త సీతాదేవి, ఆమె కోడళ్లతో పాటు ఇతరులు కలిసి చేసిన కుట్ర ప్రకారమే జరిగిందని పోలీసుల దర్యాప్తులో తేలింది. దీంతో పోలీసులు 30.11.1998 న ఎఫ్ఐఆర్ నంబర్ 135 లోని ఆరోపణలు అవాస్తవమని కోర్టుకు నివేదిక పంపారు. 1998 ఎఫ్ఐఆర్ నంబర్ 208 గా మరో ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేసినట్లు కోర్టుకు తెలియజేసిన పోలీసులు దర్యాప్తు కొనసాగించారు. ఈ కోర్టు ఈ విధంగా తీర్పునిచ్చింది:

> 11. ఎఫ్ఐఆర్ నంబర్ 135 కింద ప్రారంభమైన విచారణ తుది నివేదికలో ముగిసిన తర్వాత రెండో ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేసి ఎఫ్ఐఆర్ నంబర్ 208 గా నమోదు చేసే అధికారం పోలీసులకు లేదని న్యాయవాది ప్రత్యామ్నాయ వాదనను వినిపించారు. వాస్తవానికి ఒకే కేసుకు సంబంధించి ఒకే నిందితుడిపై రెండు ఎఫ్ఐఆర్లు ఉండకూడదనేది చట్టపరమైన అభిప్రాయం. అయితే ఒకే ఎపిసోడ్ కు సంబంధించి ప్రత్యర్థుల వెర్షన్లు వచ్చినప్పుడు అవి సాధారణంగా రెండు వేర్వేరు ఎఫ్ ఐఆర్ ల రూపంలో ఉంటాయని, రెండింటి కింద ఒకే దర్యాప్తు సంస్థ దర్యాప్తు చేస్తుందని తెలిపారు. 1998 నాటి ఎఫ్ఐఆర్ నెం.208 గా పేర్కొంటూ కోర్టుకు సమర్పించిన నివేదికను ఎఫ్ఐఆర్ నంబర్ 135 లో పేరు లేని వ్యక్తులే అసలైన దోషులుగా దర్యాప్తులో పోలీసులు చేసిన కొత్త ఆవిష్కరణకు సంబంధించి కోర్టుకు సమర్పించిన సమాచారంగా పరిగణించాలి. ఎఫ్ఐఆర్ నెం.135 లో తుది

నివేదికను పొందుపరిచారనే కారణంతో విచారణను రద్దు చేయడం చాలా సాంకేతికం. ఆరోపణలు ఎదుర్కొంటున్న నేరాలు జరిగాయా, అలా అయితే ఎవరు చేశారో తెలుసుకోవడమే ప్రతి దర్యాప్తు అంతిమ లక్ష్యం.

12. మునుపటి సందర్భంలోని సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (2) కింద నివేదిక పంపినప్పటికీ దర్యాప్తు సంస్థ నేరానికి సంబంధించి తదుపరి దర్యాప్తు నుండి నిరోధించబడదు. ఈ విషయం సెక్షన్ 173(8)ను బట్టి స్పష్టమవుతోందన్నారు.

76. ఈ విధంగా, తుది నివేదికలు (క్లోజర్ రిపోర్టులు) ఇప్పటికే సమర్పించబడి ఆమోదించబడిన కేసుల్లో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన పై తీర్పులను పరిశీలిస్తే, తుది నివేదికను మేజిస్ట్రేట్ ముందు ఉంచి ఆమోదించిన తర్వాత కూడా, ఈ కేసులో దర్యాప్తు సంస్థ తదుపరి దర్యాప్తును చేపట్టడానికి అనుమతి ఉందని చట్టం యొక్క స్థితి చాలా స్పష్టమవుతుంది. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(2) కింద సమర్పించిన తుది నివేదికను ఆమోదించిన తర్వాత సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు జరపడానికి ఎలాంటి అడ్డంకులు లేవు. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టడానికి ముందు, తుది నివేదికను అంగీకరిస్తూ ఇచ్చిన ఉత్తర్వులను మేజిస్ట్రేట్ సమీక్షించాల్సిన అవసరం లేదా రీకాల్ చేయాల్సిన అవసరం లేదని స్పష్టమవుతోంది.

77. మన తుది నిర్ధారణను ఈ క్రింది విధంగా సంక్షిప్తీకరించవచ్చు:

(i) తుది నివేదికను మేజిస్ట్రేట్ ముందు ఉంచి ఆమోదించిన తరువాత కూడా, దర్యాప్తు సంస్థ ఈ కేసులో తదుపరి దర్యాప్తును చేపట్టడానికి అనుమతించబడుతుంది. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(2) కింద సమర్పించిన తుది నివేదికను ఆమోదించిన తర్వాత సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు జరపడానికి ఎలాంటి అడ్డంకులు లేవు.

2. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173(8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టడానికి ముందు తుది నివేదికను ఆమోదించే ఉత్తర్వులను పునఃసమీక్షించడం, రీకాల్ చేయడం లేదా రద్దు చేయాల్సిన అవసరం లేదు.

(iv) తదుపరి దర్యాప్తు అనేది మునుపటి దర్యాప్తుకు కొనసాగింపు మాత్రమే, కాబట్టి నిందితులను రెండుసార్లు దర్యాప్తు చేస్తున్నారని చెప్పలేము. అంతేకాక, దర్యాప్తును ప్రాసిక్యూషన్ మరియు శిక్షతో సమానంగా ఉంచలేము, తద్వారా రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 20 యొక్క క్లాజ్ (2) పరిధిలోకి వస్తుంది. అందువల్ల ద్వంద్వ ప్రమాదం అనే సూత్రం తదుపరి దర్యాప్తుకు వర్తించదు.

సెక్షన్ 173(8) కింద తదుపరి దర్యాప్తు కోసం దాఖలైన పిటిషన్ ను పరిగణనలోకి తీసుకున్నప్పుడు నిందితులను విచారించాల్సిన బాధ్యత కోర్టుపై ఉందని సీఆర్ పీసీలో ఎక్కడా లేదు.

<u>ప్రస్తుత వ్యాజ్యంలో ఒక ఇబ్బందికరమైన భాగం</u>

78. మా తీర్పులోని మునుపటి భాగంలో వాస్తవాలను నమోదు చేసేటప్పుడు, హైకోర్టు కో-ఆర్డినేట్ బెంచ్ 11.09.2014 న జారీ చేసిన ఉత్తర్వులను 2014 సి.ఆర్.ఎల్.ఒ.పి నెంబరు 6371 లో ప్రస్తావించాము. ప్రస్తుత తీర్పులో చర్చించిన అన్ని న్యాయపరమైన అంశాలను హైకోర్టు పరిశీలించిందని, హేతుబద్ధమైన ఉత్తర్వుల ద్వారా సీబీఐ తదుపరి దర్యాప్తు చేపట్టడానికి అనుమతి ఉందని, నిందితుల తరపున లేవనెత్తిన అభ్యంతరాలు చట్టపరంగా చెల్లవని హైకోర్టు అభిప్రాయపడింది. 11.09.2014 నాటి ఉత్తర్వుల్లో హైకోర్టు చేసిన కొన్ని సంబంధిత పరిశీలనలను మేము ఉదహరిస్తున్నాము:

5. తక్షణ కేసు వాస్తవాలు, పరిస్థితులపై పై తీర్పులు పిటిషనర్కు ఏ మాత్రం ఉపయోగపడవని నా అభిప్రాయం. సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173(2) కింద నివేదికను కోర్టుకు సమర్పించిన తర్వాత

కూడా పోలీస్ స్టేషన్/సీబీఐ ఇన్ చార్జి అధికారి తదుపరి దర్యాప్తును కొనసాగించడానికి సీఆర్ పీసీలోని సెక్షన్ 173(8) వీలు కల్పిస్తుందనే సూత్రాన్ని పైన పేర్కొన్న నిర్ణయాల్లో పునరుద్ఘాటించారు. సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173(8) దృష్ట్యా కోర్టులో తుది నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత, మేజిస్ట్రేట్ పరిగణనలోకి తీసుకున్న తర్వాత కూడా తదుపరి దర్యాప్తు చేసే అధికారం పోలీసులకు ఉంది. కాబట్టి తదుపరి దర్యాప్తు అనేది మునుపటి దర్యాప్తు కొనసాగింపు, మునుపటి దర్యాప్తును పూర్తిగా తుడిచిపెట్టేయడానికి కొత్త దర్యాప్తు లేదా పునర్విచారణను ప్రారంభించకూడదు. 2013 లో సుప్రీంకోర్టు 5-ఎస్ సీసీ-762 (త్యాగి వర్సెస్ ఇర్షాద్ అలీ) ఇచ్చిన తీర్పుతో ఈ విషయం స్పష్టమైంది. **భగవాన్ సమర్థ శ్రీపాద వల్లభ వెంకట విశ్వదాహ మహారాజ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ ఏపీ(AIR1999-ఎస్సీ-2332)** కేసులో పేర్కొన్న విధంగా పోలీసులు కోర్టుకు తెలియజేసి తదుపరి దర్యాప్తు చేయడానికి అధికారిక అనుమతి పొందడం వాంఛనీయం.

6. సీఆర్పీసీ సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (8)లో తదుపరి దర్యాప్తునకు ఆదేశించే కోర్టు అధికారాల గురించి నిర్దిష్టంగా పేర్కొననప్పటికీ, తదుపరి దర్యాప్తును నిర్వహించే పోలీసుల అధికారాన్ని కోర్టు అభ్యర్థన మేరకు అమలు చేయవచ్చు. అందువల్ల, మేజిస్ట్రేట్ తుది నివేదికను ఆమోదించడం వల్ల తదుపరి దర్యాప్తు కొత్త విషయాలు వెలుగులోకి రాకపోతే నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవడానికి అతనికి ఆటంకం ఉండదు. అటువంటి పరిస్థితిలో, తదుపరి దర్యాప్తు చేయమని పోలీసులను ఆదేశించే కోర్టు అధికారానికి ఎటువంటి ఆటంకం ఉండదు. సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173(8)లో అలాంటి ఆదేశాలు రాకముందే నిందితులను విచారించాల్సిన బాధ్యత కోర్టుపై ఉందని ఎక్కడా పేర్కొనలేదు.

7. తక్షణ కేసులో, ప్రతివాది / సిబిఐ దాఖలు చేసిన కౌంటర్లో, 2013 సంవత్సరంలో, దర్యాప్తును తిరిగి ప్రారంభించడానికి అవసరమైన కొన్ని సమాచారం / మెటీరియల్ సిబిఐకి అందిందని ప్రత్యేకంగా పేర్కొన్నారు. దీని ప్రకారం, నిందితులపై తెలిసిన ఆదాయ వనరులకు మించి ఆస్తులు కలిగి ఉన్నారనే ఆరోపణను రుజువు చేయడానికి ప్రాసిక్యూషన్ వద్ద కొత్త ఆధారాలు ఉన్నాయని పేర్కొంటూ అదే ఎఫ్ఐఆర్కు సంబంధించి సిబిఐ/ ఏసిబి ఇన్స్పెక్టర్ ఆఫ్ పోలీస్ సిఆర్ఎల్ ఎంపి నెం.3833/2013 లో పిటిషన్ దాఖలు చేశారు. ఈ పిటిషన్ ను సీబీఐ కేసుల ప్రిన్సిపల్ స్పెషల్ జడ్జి అనుమతిస్తూ తదుపరి దర్యాప్తునకు అనుమతించారు.

8. తదుపరి దర్యాప్తును ఆదేశించే మేజిస్ట్రేట్ అధికారానికి సంబంధించినంత వరకు, తదుపరి దర్యాప్తును ఆదేశించడానికి కోడ్ లోని సెక్షన్ 156 (3) ప్రకారం మేజిస్ట్రేట్ యొక్క అధికారం స్పష్టంగా స్వతంత్ర అధికారమని మరియు పోలీసు అధికారి అధికారానికి విరుద్ధంగా ఉండదని నేను ఆమెను ఎత్తి చూపగలను. కోడ్ లోని సెక్షన్ 156(3) ప్రకారం మేజిస్ట్రేట్ కు ప్రసాదించిన అధికారాన్ని దర్యాప్తు అధికారి నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత కూడా మేజిస్ట్రేట్ ఉపయోగించవచ్చు, అంటే దర్యాప్తు అధికారి ముగింపును అంగీకరించకుండా తదుపరి దర్యాప్తును ఆదేశించడం మేజిస్ట్రేట్ కు ఉంటుంది. సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (8)లో పొందుపరిచిన విధంగా నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత కూడా కేసును మరింత దర్యాప్తు చేసే దర్యాప్తు అధికారి అధికారాన్ని ఈ నిబంధన ఏ విధంగానూ ప్రభావితం చేయదు. అందువల్ల, ఈ నిబంధనలన్నింటినీ పరిగణనలోకి తీసుకొని, నా అభిప్రాయం ప్రకారం, తుది నివేదిక "క్లోజర్ రిపోర్ట్" ఆమోదించిన తర్వాత కూడా మేజిస్ట్రేట్ దర్యాప్తును తిరిగి ప్రారంభించాలని ఆదేశించవచ్చు.

9. ఇన్ స్పెక్టర్, సీబీఐ/ఏసీబీ దాఖలు చేసిన పిటిషన్ పై సీబీఐ కేసుల ప్రిన్సిపల్ స్పెషల్ జడ్జి కీలక ఆదేశాలు జారీ చేశారు. సీఆర్ పీసీ సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (8) దర్యాప్తు అధికారికి గతంలో తుది నివేదిక సమర్పించిన కేసులో దర్యాప్తును పునఃప్రారంభించే అధికారాన్ని ఇస్తుందని, దర్యాప్తు పూర్తయిన తర్వాత సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (2) కింద కొత్త నివేదికను ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి ముందు సమర్పించాల్సి ఉంటుందని స్పష్టం చేసింది. వాస్తవానికి, దర్యాప్తు అధికారి దృష్టికి రాని అటువంటి తాజా విషయాలపై మాత్రమే ఇది సాధ్యమవుతుంది, అతను దర్యాప్తు చేస్తున్నప్పుడు మరియు నా దృష్టిలో, ఈ కేసులో సరిగ్గా అదే పరిస్థితి ఉంది.

11. రాజస్థాన్ రాష్ట్రంలో గౌరవనీయ సుప్రీం కోర్టు వర్సెస్ అరుణాదేవి మరియు ఇతరుల (1995-ఎస్సిసి-సిఆర్ఎల్-1) తీర్పులో కూడా ఇదే అభిప్రాయాన్ని తీసుకున్నారు, దీనిలో మేజిస్ట్రేట్ తుది నివేదికను ఆమోదించడం వల్ల తదుపరి దర్యాప్తులో కొత్త విషయాలు వెలుగులోకి వస్తే నేరాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోకుండా నిరోధించలేరని అభిప్రాయపడింది.

12. నిందితులపై చర్యలు తీసుకోవడానికి తగిన, సహేతుకమైన కొత్త ఆధారాలు ఉంటే క్లోజర్ రిపోర్టు సమర్పించిన ఏ కేసు దర్యాప్తునైనా తిరిగి ప్రారంభించడానికి చట్టపరమైన అడ్డంకులు లేవని ప్రత్యేక పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ శ్రీ ఎన్ చంద్రశేఖరన్ వాదించారు. ఆయన సమర్పణల్లో నాకు అన్ని బలాలూ కనిపిస్తాయి. ఇరు పక్షాల ప్రత్యర్థుల వాదనలను పరిగణనలోకి తీసుకుని, ఈ కేసుకు సంబంధించి ఇన్స్పెక్టర్ సీబీఐ/ఏసీబీ గతంలో దర్యాప్తు అధికారికి అందుబాటులో లేని కొన్ని కొత్త విషయాలను సేకరించిన వాస్తవాల దృష్ట్యా, సీబీఐ కేసుల ప్రిన్సిపల్ స్పెషల్ జడ్జి కేసు దర్యాప్తును పునఃప్రారంభించాలని ఆదేశించడం ద్వారా తన పరిధిని దాటి వ్యవహరించారని చెప్పలేమని నేను అభిప్రాయపడుతున్నాను.

13. పైన చెప్పిన కారణాల వల్ల సీబీఐ కేసులకు సంబంధించి ప్రత్యేక పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ లేవనెత్తిన వాదనల్లో నాకు పూర్తి బలం ఉంది. అందువల్ల ఈ కోర్టు జోక్యం చేసుకోవాల్సిన ఉత్తర్వుల్లో ఎలాంటి అక్రమాలు కనిపించడం లేదు' అని పేర్కొన్నారు.

79. 2015 నాటి సీఆర్ఎల్ ఓపీ నంబర్లు 15873, 11101, 2016 సీఆర్ఎల్ ఓపీ నంబరు 411 లను విచారించి తీర్పు ఇచ్చినప్పుడు హైకోర్టు సింగిల్ జడ్జి ఇచ్చిన తీర్పు కో-ఆర్డినేట్ బెంచ్కు చాలా కట్టుబడి ఉందని ప్రత్యేకంగా చెప్పనవసరం లేదు. క్రిమినల్ ప్రొసీడింగ్స్ నుంచి విముక్తి కోరుతూ నిందితులు దాఖలు చేసిన పిటిషన్లు ఇవే. హైకోర్టు కో-ఆర్డినేట్ బెంచ్ మా ముందు ఉంచిన ఉత్తర్వుల్లో చేసిన కొన్ని పరిశీలనలను మనం పునరుద్ఘాటించవచ్చు:

9. ప్రస్తుత క్రిమినల్ ఒరిజినల్ పిటిషన్లలో ఇమిడి ఉన్న న్యాయపరమైన అంశం ఏమిటంటే, సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్కు కొత్త దర్యాప్తును మంజూరు చేసే అధికారం ఉందా, ముఖ్యంగా క్లోజర్ రిపోర్టు వచ్చిన తరువాత మరియు తత్ఫలితంగా దానిని ఆమోదించే అధికారం ఉందా.

10. క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్, 1973 లోని సెక్షన్ 173(8) ప్రకారం మేజిస్ట్రేట్ అధికారానికి సంబంధించి, ఏఐఆర్ 2015 ఎస్సీ 3566 (ఇన్స్పెక్టర్ ఆఫ్ పోలీస్ ద్వారా చంద్ర బాబు అలియాస్ మోసెస్ వి. స్టేట్) లో నివేదించిన తీర్పులో సుప్రీంకోర్టు విస్తృత చర్చ చేసింది. విస్తృతంగా చర్చించిన తరువాత, గౌరవనీయ సుప్రీంకోర్టు ఈ సెక్షన్ కింద మేజిస్ట్రేట్ అధికారాలను ఈ విధంగా తొలగించింది: "ఇప్పుడు, సెక్షన్ 173 లోని సబ్ సెక్షన్ (2) (ఐ) కింద ఒక పోలీస్ స్టేషన్ ఇన్ఛార్జి అధికారి మేజిస్ట్రేట్కు పంపిన నివేదిక మేజిస్ట్రేట్ పరిశీలనకు వచ్చినప్పుడు, రెండు వేర్వేరు పరిస్థితులలో ఒకటి తలెత్తవచ్చు. ఒక నిర్దిష్ట వ్యక్తి లేదా వ్యక్తులు

ఒక నేరం చేసినట్లుగా కనిపిస్తుంది మరియు అటువంటి సందర్భంలో, మేజిస్ట్రేట్ మూడు విషయాలలో ఒకదాన్ని చేయవచ్చు: (1) అతను నివేదికను ఆమోదించవచ్చు మరియు నేరం మరియు జారీ ప్రక్రియను పరిగణనలోకి తీసుకోవచ్చు, లేదా (2) అతను నివేదికతో విభేదించవచ్చు మరియు విచారణను విరమించుకోవచ్చు, లేదా (3) సెక్షన్ 156 యొక్క సబ్ సెక్షన్ (3) కింద తదుపరి దర్యాప్తును ఆదేశించవచ్చు మరియు తదుపరి నివేదికను చేయమని పోలీసులను కోరవచ్చు. మరోవైపు, పోలీసుల అభిప్రాయం ప్రకారం, ఎటువంటి నేరం జరిగినట్లు కనిపించదు మరియు అటువంటి నివేదిక తయారు చేయబడిన చోట, మేజిస్ట్రేట్ మళ్లీ మూడు మార్గాలలో ఒకదాన్ని అవలంబించే అవకాశం ఉంది: (1) అతను నివేదికను అంగీకరించి విచారణను నిలిపివేయవచ్చు, లేదా (2) అతను నివేదికతో విభేదించవచ్చు మరియు ముందుకు సాగడానికి తగిన ఆధారం ఉందని అభిప్రాయం తీసుకోవచ్చు. నేరం మరియు సమస్య ప్రక్రియను పరిగణనలోకి తీసుకోవడం, లేదా (3) సెక్షన్ 156 యొక్క సబ్ సెక్షన్ (3) కింద తదుపరి దర్యాప్తును పోలీసులు చేయమని ఆదేశించవచ్చు.

11. సుప్రీంకోర్టు చేసిన పరిశీలనలను క్షుణ్ణంగా పరిశీలిస్తే, ఆ కోడ్ లోని సెక్షన్ 173(2) కింద తుది నివేదిక వచ్చిన తర్వాత సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్ కు ఆ కోడ్ లోని సెక్షన్ 173(8) ప్రకారం తదుపరి దర్యాప్తు జరపాలని దర్యాప్తు సంస్థను ఆదేశించే అధికారం ఉందని స్పష్టమవుతోంది.

12. కోడ్ లోని సెక్షన్ 173, దాని సబ్ క్లాజులను చదివినంత మాత్రాన తుది నివేదిక వచ్చిన తర్వాత సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్ కు సెక్షన్ 173 లోని సబ్ క్లాజ్ (లు)లో పేర్కొన్న విధంగా తదుపరి దర్యాప్తును మంజూరు చేసే అపరిమితమైన హక్కు ఉందని తెలుస్తుంది.

13. కానీ, ప్రస్తుత పిటిషన్లలో ఇమిడి ఉన్న చట్టపరమైన స్థితి మరోలా ఉంది. తుది నివేదిక, అలాగే ఫస్ట్ ఇన్ఫర్మేషన్ రిపోర్టును మూసివేసిన తరువాత, తదుపరి దర్యాప్తు / పునర్విచారణ / దర్యాప్తును నిర్వహించడానికి అనుమతి ఇచ్చే అధికారం సంబంధిత మేజిస్ట్రేట్ కు ఉందా అనేది న్యాయపరమైన అంశం.

14. ఈ దశలో "తదుపరి పరిశోధన" అనే అసలు నిఘంటువు అర్థాన్ని పరిశీలించడం మంచిది. 'తదుపరి' అనే నిఘంటువు అర్థం (విశేషణంగా ఉపయోగించినప్పుడు) అదనపు; ఎక్కువ; అనుబంధం'. కాబట్టి 'తదుపరి' దర్యాప్తు అనేది మునుపటి దర్యాప్తును కొనసాగించడం, మునుపటి దర్యాప్తును పూర్తిగా తుడిచిపెట్టి కొత్త దర్యాప్తు లేదా పునర్విచారణను ప్రారంభించడం కాదు. కాబట్టి, 'తదుపరి దర్యాప్తు' నిర్వహించడానికి అనుమతి ఇవ్వాలంటే దర్యాప్తు పెండింగ్లో ఉండాలి లేదా క్లుప్తంగా చెప్పాలంటే, సంబంధిత కోర్టులో ఏదో ఒక ప్రొసీడింగ్ పెండింగ్లో ఉండాలి. సెక్షన్ 173 లోని సబ్ క్లాజ్ (2) కింద తుది నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత, కేసు పెండింగ్లో ఉండగా, సంబంధిత నిందితులపై చేసిన ఆరోపణకు బలం చేకూర్చేలా దర్యాప్తు అధికారి మరికొన్ని ఆధారాలను సేకరించవచ్చు.

15. ఇంతకు ముందు చెప్పినట్లుగా, తక్షణ కేసులో, పిటిషనర్ల ప్రధాన వాదన ఏమిటంటే, ఇప్పటికే 1 మరియు 2 నిందితులపై దర్యాప్తు జరిగింది మరియు క్లోజర్ రిపోర్ట్ దాఖలు చేయబడింది.

చెన్నైలోని సిబిఐ కేసుల ప్రిన్సిపల్ స్పెషల్ జడ్జి మరియు దానిని ఆమోదించారు మరియు తత్ఫలితంగా, ఫస్ట్ ఇన్ఫర్మేషన్ రిపోర్టు ఇవ్వబడింది. ఈ పరిస్థితుల్లో 'తదుపరి దర్యాప్తు' లేదా

'పునర్విచారణ' నిర్వహించడానికి అనుమతి ఇవ్వడం అవసరం లేదు.

xxx xxx xxx

20. 2013 లో సుప్రా పేర్కొన్న ఉత్తర్వులను జారీ చేసి నాలుగేళ్లు పూర్తయిన తర్వాత పిటిషనర్గా ప్రతివాది చెన్నైలోని సీబీఐ కేసుల ప్రిన్సిపాళ్ల ప్రత్యేక కోర్టు ఫైలుపై 2013 నాటి సీఆర్ఎల్ఎంపీ నెం.3833 ను దాఖలు చేశారు.

xxx xxx xxx

23. 2014 క్రిమినల్ ఒరిజినల్ పిటిషన్ నెం.6371 లో జారీ చేసిన ఉత్తర్వుల ఆధారంగానే ప్రత్యేక పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ తన వాదనను వినిపించారు. వాస్తవానికి 2014 సీఆర్ ఎల్ ఓపీ నెం.6371 లో తీర్పు వెలువరించే సమయంలో సుప్రా పేర్కొన్న తీర్పును కోర్టు దృష్టికి తీసుకురాలేదు. ఈ పరిస్థితుల్లో చెన్నైలోని సీబీఐ కేసుల ప్రిన్సిపల్ స్పెషల్ జడ్జి ఇచ్చిన అనుమతిని ఈ కోర్టు తప్పుగా ఆమోదించింది. కాబట్టి ఈ కోర్టు 2014 నాటి సీఆర్ఎల్వోపీ నెం.6371 లో ఇచ్చిన ఉత్తర్వుల ఆధారంగా చెన్నై సీబీఐ కేసు ప్రిన్సిపల్ స్పెషల్ జడ్జి ఇచ్చిన ఉత్తర్వులు చట్టపరంగా చెల్లుబాటు అవుతాయనే నిర్ధారణకు రాలేం. అంతేకాకుండా అధికారం లేకపోయినా ఈ ఉత్తర్వులు జారీ చేశారని ఇప్పటికే ఎత్తిచూపారు. ఈ ఉత్తర్వు పూర్తిగా చట్టానికి అతీతమైనది కాబట్టి, తదుపరి చర్యలు కూడా చట్టంలో చెడ్డవి.

24. 2015 క్యాలెండర్ కేసు నెం.13 లో దాఖలు చేసిన తుది నివేదికను కొట్టివేయాలని కోరుతూ ప్రస్తుత పిటిషన్లు దాఖలయ్యాయి. చెన్నైలోని సిబిఐ కేసుల ప్రిన్సిపల్ స్పెషల్ జడ్జి పునర్విచారణ లేదా తదుపరి దర్యాప్తును నిర్వహించడానికి ప్రతివాదికి ఇచ్చిన అనుమతి పూర్తిగా చట్టవిరుద్ధం మరియు తదుపరి చర్యలు కూడా చట్టంలో పూర్తిగా చెడ్డవి కాబట్టి, దానిపై దాఖలు చేసిన తుది నివేదిక కూడా వాస్తవికంగా మరియు చట్టపరంగా స్థిరంగా లేదని చెప్పనవసరం లేదు. ఈ పరిస్థితుల్లో పిటిషనర్ పక్షాన లేవనెత్తిన లీగల్ పాయింట్ కు నిజంగానే బలం చేకూరుతోంది. ఆ లెక్కన మాత్రమే ఈ పిటిషన్లను అనుమతించే అవకాశం ఉంది' అని పేర్కొన్నారు.

80. ఈ విధంగా హైకోర్టు కో-ఆర్డినేట్ బెంచ్ మరో కో-ఆర్డినేట్ బెంచ్ ఇచ్చిన తీర్పుపై అప్పీల్ లో కూర్చొని అందుకు విరుద్ధమైన అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తం చేసింది. వినయ్ త్యాగి (సుప్ర) విషయంలో ఈ కోర్టు తీసుకున్న నిర్ణయాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవాలని హైకోర్టు గతంలో 11.09.2014 న ఇచ్చిన ఉత్తర్వుల్లో పేర్కొన్నదని, అందువల్ల వినయ్ త్యాగి (సుప్ర) విషయంలో ఈ కోర్టు తీసుకున్న నిర్ణయాన్ని చాలా పరిగణనలోకి తీసుకున్నామని, 11.09.2014 నాటి ఉత్తర్వుల్లో ప్రస్తావించామని సింగిల్ జడ్జి తన ఉత్తర్వుల్లో పేర్కొన్నారు. ఈ విధంగా ఒకే అంశంపై, వ్యాజ్యంపై హైకోర్టులో సమాన బలం కలిగిన వేర్వేరు న్యాయమూర్తులు రెండు విరుద్ధమైన అభిప్రాయాలను వ్యక్తం చేశారు.

81. ఇక్కడ ఒక హెచ్చరిక మాట చెప్పదలుచుకున్నాము. కో-ఆర్డినేట్ బెంచ్ అభిప్రాయంతో విభేదించడానికి ఒక విద్వాంసుడైన న్యాయమూర్తికి అవకాశం ఉన్నప్పటికీ, విజ్ఞులైన ప్రధాన న్యాయమూర్తి ముందు ఉంచే పత్రాలపై విస్తృత ధర్మాసనాన్ని ప్రస్తావించడం సీక్విటర్. విద్వాంసుడైన న్యాయమూర్తి "తగిన గౌరవంతో, నేను నిష్పత్తికి అంగీకరించను..." అని చెప్పలేదు. లేదా "సుప్రీం కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును పరిగణనలోకి తీసుకోనందున ఈ నిర్ణయం సముచితం. మరియు నిర్దేశిత ఉత్తర్వులో చేసిన విధంగా విరుద్ధమైన అభిప్రాయాన్ని తీసుకోవడానికి ముందుకు సాగండి. అటువంటి విధానం కో-ఆర్డినేట్ బెంచ్ ల యొక్క విరుద్ధమైన అభిప్రాయాలకు దారితీస్తుంది, దీని ఫలితంగా న్యాయపరమైన గందరగోళం ఏర్పడుతుంది మరియు అందువల్ల ఇది అనుచితం. ఇది దారుణమైన, ఆమోదయోగ్యం కాని విషయం.

82. అధికారిక లిక్విడేటర్ విలో ఈ కోర్టు చేసిన వ్యాఖ్యలను హైకోర్టుకు గుర్తుచేయవచ్చు. దయానంద్ మరియు ఇతరులు (2008) 10 SCC 1 లో నివేదించారు. ఈ తీర్పులో, ఈ కోర్టు న్యాయ క్రమశిక్షణ యొక్క ప్రాథమిక అంశాలకు కట్టుబడి ఉండటం మరియు చట్టంలో అంచనా మరియు ఖచ్చితత్వం యొక్క అవసరాన్ని నొక్కి చెప్పింది. ఈ నేపథ్యంలో ఒక బెంచ్ మరో కో-ఆర్డినేట్ బెంచ్ అభిప్రాయాన్ని పాటించకపోవడంపై గతంలో ఇచ్చిన కొన్ని తీర్పులను ఈ విధంగా పేర్కొన్నారు.

> 78. వివిధ హైకోర్టు బెంచ్ లు సమన్వయ, అంతకంటే పెద్ద బెంచ్ ల తీర్పులు/ఆదేశాలను పాటించని సందర్భాలు అనేకం ఉన్నాయి. కొన్ని సందర్భాల్లో హైకోర్టులు స్పష్టమైన కారణం లేకుండా ఈ కోర్టు నిర్దేశించిన చట్టాన్ని విస్మరించే స్థాయికి వెళ్లాయి. అలాగే, రాజ్యాంగ ధర్మాసనాలతో సహా పెద్ద బెంచ్ ల తీర్పుల నిష్పత్తిని ఈ కోర్టు యొక్క చిన్న బెంచ్ లు విస్మరించిన లేదా దాటవేసిన సందర్భాలు ఉన్నాయి. వ్యవస్థను నిలబెట్టడానికి వీల్లేని న్యాయ క్రమశిక్షణ నియమాన్ని పాటించకపోవడానికి ఈ కేసులు నిదర్శనం. మహాదేవ్ కనోడియా వర్సెస్ అడ్మినిస్ట్రేటర్ జనరల్ ఆఫ్ డబ్ల్యు.బి.[ఎ.ఐ.ఆర్ 1960 ఎస్.సి.ఆర్ 936 : (1960) 3 ఎస్.సి.ఆర్ 578] కేసులో ఈ కోర్టు ఇలా పేర్కొంది: (ఎ.ఐ.ఆర్ పుట 941, పేరా 19)
>
> "19. ... చట్టంలో ఏ వస్తువు కంటే ఒక విషయం ఎక్కువ అవసరమయితే, అది ఖచ్చితత్వ లక్షణం. హైకోర్టులో సమన్వయ పరిధి గల న్యాయమూర్తులు ఒకరి నిర్ణయాలను మరొకరు తోసిపుచ్చడం ప్రారంభిస్తే ఆ గుణం పూర్తిగా కనుమరుగవుతుంది. ఒక హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ మరో డివిజన్ బెంచ్ గతంలో తీసుకున్న నిర్ణయాన్ని గుర్తించలేకపోతే, గతంలో తీసుకున్న నిర్ణయం తప్పని అభిప్రాయపడటం వల్ల ఫలితం పూర్తిగా గందరగోళంగా మారుతుంది. హైకోర్టులో ఒంటరిగా కూర్చున్న ఒక న్యాయమూర్తి గతంలో చట్టానికి సంబంధించిన అంశంపై మరో సింగిల్ జడ్జి తీసుకున్న నిర్ణయం తప్పు అని భావించి, ఆ అంశాన్ని విస్తృత ధర్మాసనానికి నివేదించకుండా ఆ అభిప్రాయానికి కార్యరూపం ఇస్తే పరిస్థితి కూడా అంతే దారుణంగా ఉంటుంది. అటువంటి సందర్భంలో న్యాయవాదులు తమ కక్షిదారులకు ఎలా సలహా ఇవ్వాలో తెలియదు మరియు హైకోర్టుకు దిగువన ఉన్న అన్ని కోర్టులు తమ స్వంత హైకోర్టు యొక్క అసమ్మతి తీర్పుల మధ్య ఎంచుకోవలసిన ఇబ్బందికరమైన స్థితిలో ఉంటాయి.
>
> 79. లాలా శ్రీ భగవాన్ వర్సెస్ రామ్ చంద్ (ఎ.ఐ.ఆర్ 1965 ఎస్.సి 1767) లో గజేంద్రగడ్కర్, సి.జె. ఇలా పేర్కొన్నాడు: (ఎ.ఐ.ఆర్ పుట 1773, పేరా 18)
>
>> "18. ... ఒక కేసును విచారిస్తున్న ఒక వివేకవంతుడైన సింగిల్ జడ్జి గతంలో హైకోర్టు ఇచ్చిన నిర్ణయాలను, డివిజన్ బెంచ్ లేదా సింగిల్ జడ్జి నిర్ణయాలను పునఃసమీక్షించాల్సిన అవసరం ఉందనే అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తం చేస్తే, అతను సింగిల్ జడ్జిగా కూర్చొని ఆ విచారణను చేపట్టరాదని న్యాయ ఔచిత్యాన్ని, హుందాతనాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. అయితే ఈ విషయాన్ని డివిజన్ బెంచ్ కు రిఫర్ చేయాలి లేదా సరైన సందర్భంలో సంబంధిత పత్రాలను ప్రధాన న్యాయమూర్తి ముందు ఉంచి, ఈ ప్రశ్నను పరిశీలించడానికి విస్తృత ధర్మాసనాన్ని ఏర్పాటు చేయడానికి వీలు కల్పించాలి. ఇటువంటి విషయాలను పరిష్కరించడానికి ఇది సరైన మరియు సాంప్రదాయిక మార్గం మరియు ఇది న్యాయ మర్యాద మరియు ఔచిత్యం యొక్క ఆరోగ్యకరమైన సూత్రాలపై స్థాపించబడింది. వివేకవంతుడైన సింగిల్ జడ్జి ప్రస్తుత కేసులో ఈ సంప్రదాయ పద్ధతిని వీడి స్వయంగా ఈ ప్రశ్నను పరిశీలించడం విచారకరం.
>>
>> xxx xxx xxx

82. విజయ్ లక్ష్మి సాధో (డా.) వి. జగదీష్ [(2001) 2 ఎస్ సిసి 247] ఇదే అంశంపై సమన్వయ ధర్మాసనం ఇచ్చిన తీర్పును మధ్యప్రదేశ్ హైకోర్టు సింగిల్ జడ్జి విస్మరించగలడా అని ఈ కోర్టు పరిగణించి ఇలా పేర్కొంది: (ఎస్ సిసి పేజీ 256, పేరా 33) "33. తెలివిగల సింగిల్ జడ్జి దేవీలాల్ కేసులో (దేవీలాల్ వర్సెస్ కింకర్ నర్మదా ప్రసాద్, ఎలక్షన్ పిటిషన్ నెం.9 ఆఫ్ 1980 (ఎంపి)) వ్యక్తం చేసిన అభిప్రాయంతో ఏకీభవించనందున, న్యాయ క్రమశిక్షణను పాటించడం, ఈ విషయాన్ని వేరే అభిప్రాయం తీసుకోకుండా విస్తృత ధర్మాసనానికి నివేదించడం సముచితంగా ఉండేది. చెప్పిన పంథాను పాటించకపోవడాన్ని విచారంతో, బాధతో గమనిస్తున్నాం. సమన్వయ పరిధి గల బెంచ్ 'విభిన్న వాదనల' ఆధారంగా లేదా మరేదైనా చట్టం యొక్క సమస్యపై సమన్వయ పరిధి యొక్క మరొక బెంచ్ తో విభేదిస్తే, రెండు విరుద్ధమైన తీర్పులను అమలు చేయడానికి వదిలివేయకుండా సమస్య పరిష్కారం కోసం ఈ అంశాన్ని విస్తృత ధర్మాసనానికి పంపడం సముచితం. గందరగోళం సృష్టిస్తోంది. చట్టాన్ని త్యాగం చేయడం సరికాదన్నారు. న్యాయపరమైన మర్యాద, చట్టపరమైన ఔచిత్యానికి ఏ మాత్రం తీసిపోనిది న్యాయ ప్రక్రియకు పునాది అని, దానిని ఎట్టిపరిస్థితుల్లోనూ గౌరవించాలని అన్నారు.

xxx xxx xxx

90. ఈ అంశంపై అనేక ప్రకటనలు చేసినప్పటికీ, న్యాయ క్రమశిక్షణ యొక్క ప్రాథమిక అంశాలను ఉల్లంఘించిన కేసుల సంఖ్య గణనీయంగా పెరగడం మాకు బాధ కలిగిస్తుంది. వాస్తవాల్లోని స్వల్ప వ్యత్యాసాన్ని ప్రాతిపదికగా చూపుతూ కోఆర్డినేటెడ్, ఇంకా పెద్ద బెంచ్ లు నిర్దేశించిన తీర్పును, చట్టాన్ని అనుసరించడానికి, అంగీకరించడానికి హైకోర్టుల సింగిల్ జడ్జీలు, బెంచ్ లు నిరాకరిస్తున్నాయి. అందువల్ల రాజ్యాంగ విలువలను అగౌరవపరచడం, క్రమశిక్షణను ఉల్లంఘించడం న్యాయ వ్యవస్థ విశ్వసనీయతపై తీవ్ర ప్రభావాన్ని చూపుతుందని, వ్యాజ్యాన్ని ప్రోత్సహిస్తుందని పునరుద్ఘాటించాల్సిన అవసరం ఉంది. గత ఆరు దశాబ్దాలుగా ఈ దేశంలో అభివృద్ధి చెందిన న్యాయ న్యాయశాస్త్రంలో అంచనా మరియు ఖచ్చితత్వం ఒక ముఖ్యమైన లక్షణం అని గుర్తుంచుకోవాలి మరియు ఉన్నత న్యాయవ్యవస్థ యొక్క విరుద్ధమైన తీర్పుల ఫ్రీక్వెన్సీ పెరగడం వ్యవస్థకు లెక్కించలేని హాని కలిగిస్తుంది, ఎందుకంటే కింది స్థాయిలో ఉన్న న్యాయస్థానాలు ఏ తీర్పులు సరైన చట్టాన్ని నిర్దేశిస్తాయో మరియు దేనిని అనుసరించాలో నిర్ణయించలేవు.

91. మన రాజ్యాంగ వ్యవస్థలో ప్రతి పౌరుడూ రాజ్యాంగానికి కట్టుబడి, దాని ఆదర్శాలను, సంస్థలను గౌరవించాల్సిన బాధ్యత ఉంది. వ్యవస్థను నిర్వహించడం, రాష్ట్రంలోని వివిధ భాగాలను నిర్వహించే బాధ్యతను అప్పగించిన వారు, రాజ్యాంగానికి అనుగుణంగా నడుచుకుంటామని ప్రమాణం చేసిన వారు రాజ్యాంగ ఆదర్శాల పట్ల పూర్తి నిబద్ధతను ప్రదర్శించడం ద్వారా ఆదర్శంగా నిలవాలి. ముఖ్యమైన రాజ్యాంగ, న్యాయపరమైన అంశాలపై తీర్పు చెప్పే అధికారం, వ్యక్తులు, సమాజం మొత్తం హక్కులను పరిరక్షించే అధికారం ఉన్న న్యాయవ్యవస్థ సభ్యులు ఈ సూత్రాన్ని మరింత కఠినంగా పాటించాల్సిన అవసరం ఉంది. న్యాయవ్యవస్థ సమర్థవంతంగా, సమర్థంగా పనిచేయాలంటే క్రమశిక్షణ ముఖ్యం. రాజ్యాంగ నిబంధనలకు అనుగుణంగా, చట్టబద్ధ పాలనకు అనుగుణంగా వ్యవహరించాలని న్యాయస్థానాలు ఇతరులను ఆదేశిస్తే, చట్టాన్ని రూపొందించాల్సిన వారు రాజ్యాంగ సూత్రాన్ని ఉల్లంఘించడాన్ని సహించలేం.

ఈ నేపథ్యంలో ఇంకేం చెప్పనవసరం లేదు.

<u>**తదుపరి దర్యాప్తు కారణంగా విచారణలో జాప్యం**</u>

83. ఇంత సుదీర్ఘ కాలం తర్వాత తదుపరి విచారణకు అనుమతిస్తే విచారణలో జాప్యం జరుగుతుందని నిందితుల తరఫున గట్టిగా వాదించారు. ఏళ్ల తరబడి దామోదర కత్తిని నిందితుల మెడలో వేలాడదీయకూడదు. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో ఈ వ్యాజ్యం ఇప్పుడు దాదాపు దశాబ్దానికి పైగా ఉన్న దృష్ట్యా నిందితులను విచారించడం సరికాదని మా ముందు వాదనలు వినిపించాయి.

84. పైన పేర్కొన్న సందర్భంలో, క్రిమినల్ జస్టిస్ యొక్క సాధారణ నియమం "నేరం ఎప్పటికీ చనిపోదు" అని మాత్రమే చెప్పవచ్చు. ఈ సూత్రం ప్రసిద్ధ మాగ్జిమ్ నూలమ్ టెంపస్ ఔట్ లోకస్ రిజిలో ప్రతిబింబిస్తుంది (నేరస్థులపై చర్యలు తీసుకోవడంలో క్రౌన్ కు కాల వ్యవధి అడ్డంకి కాదు). క్రిమినల్ నేరం ఒక వ్యక్తికి వ్యతిరేకంగా జరిగినప్పటికీ ప్రభుత్వానికి మరియు సమాజానికి వ్యతిరేకంగా జరిగిన తప్పుగా పరిగణించబడుతుందని స్థిరమైన చట్టం. సాధారణంగా, తీవ్రమైన నేరాలలో, ప్రాసిక్యూషన్ ను ప్రభుత్వం ప్రారంభిస్తుంది మరియు కేవలం ఆలస్యం ఆధారంగా ప్రాసిక్యూషన్ ను తోసిపుచ్చే అధికారం కోర్టుకు లేదు. న్యాయస్థానాన్ని ఆశ్రయించడంలో జాప్యం చేసినంత మాత్రాన కేసును కొట్టివేయడానికి కారణం లభించదు. తుది తీర్పు రావడానికి ఇది సంబంధిత సందర్భం కావచ్చు. (చూడండి: జపానీ సాహూ వర్సెస్ చంద్ర శేఖర్ మొహంతి నివేదించారు (2007) 7 SCC 394.)

85. హసన్ భాయ్ (సుప్ర)లో తదుపరి దర్యాప్తుకు సంబంధించి ఈ కోర్టు ఈ క్రింది పరిశీలనలు చేసింది:

> 13. తదుపరి దర్యాప్తు అవసరం అయితే, చట్టం సూచించిన విధంగా ఖచ్చితంగా చేయవచ్చు. నిజానిజాలు తెలుసుకునేందుకు, నిజమైన, గణనీయమైన, సమర్థవంతమైన న్యాయం చేయడానికి కోర్టుకు తోడ్పడితే విచారణను ముగించడంలో మరింత జాప్యం జరగవచ్చునన్న వాస్తవం తదుపరి దర్యాప్తునకు అడ్డంకి కాకూడదు. ..."

86. కాబట్టి నిష్పాక్షికమైన విచారణ జరుగుతుందన్న భరోసా న్యాయ పంపిణీలో మొదటి ఆవశ్యకత. [రిఫరెన్స్: కమిషనర్ ఆఫ్ పోలీస్, ఢిల్లీ మరియు మరో వర్సెస్ రిజిస్ట్రార్, ఢిల్లీ హైకోర్టు, న్యూఢిల్లీ నివేదించారు (1996) 6 ఎస్సిసి 323]. నిష్పాక్షిక దర్యాప్తు యొక్క ఆవశ్యకతను వినయ్ త్యాగి (సుప్ర) లో కూడా నొక్కిచెప్పారు, ఇక్కడ ఈ క్రింది విధంగా గమనించబడింది:

> 48. క్రిమినల్ న్యాయశాస్త్రంలో "నిష్పాక్షికమైన మరియు సరైన దర్యాప్తు" అనే పదం యొక్క లక్ష్యం లేదా ప్రాముఖ్యత ఏమిటి? దీనికి రెండు ఉద్దేశాలు ఉన్నాయి: మొదటిది, దర్యాప్తు నిష్పక్షపాతంగా, నిజాయితీగా, న్యాయబద్ధంగా మరియు చట్టానికి అనుగుణంగా ఉండాలి; రెండవది, నిష్పాక్షిక దర్యాప్తు యొక్క పూర్తి ప్రాధాన్యత కేసు యొక్క సత్యాన్ని సమర్థవంతమైన అధికార పరిధి ఉన్న న్యాయస్థానం ముందు తీసుకురావడం. ...."

87. పూజ పాల్ వి లో నిర్ణయం గురించి కూడా ప్రస్తావించవచ్చు. భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 21 కింద పొందుపరిచిన ప్రాథమిక హక్కులను "సత్వర విచారణ" నేపథ్యంలో ఈ క్రింది విధంగా చర్చించిన యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా అండ్ అదర్స్ (2016) 3 ఎస్ సిసి 135 లో నివేదించింది:

> 83. భారత రాజ్యాంగంలోని 21 వ అధికరణలో పాతుకుపోయిన జీవించే ప్రాథమిక హక్కు సారాంశం అయినప్పటికీ సత్వర విచారణ అనేది న్యాయవిచారణ ప్రక్రియలో విడదీయరాని భాగాలుగా ఉండి, అంతిమ మధ్యవర్తిగా న్యాయస్థానమే న్యాయనిర్ణయ నిర్ణయంతో ముగుస్తుంది. సత్వర విచారణ హక్కుకు, నిష్పాక్షిక విచారణకు మధ్య గుణాత్మకమైన వ్యత్యాసం ఉంది, కాబట్టి నిష్పాక్షిక విచారణ యొక్క అనివార్యతకు వ్యతిరేకంగా ఉన్నప్పుడు, మొదటిదాన్ని తిరస్కరించడం నిందితులకు హాని కలిగించదు. ప్రాథమికంగా, న్యాయం జరగడమే కాకుండా, చేయవలసి ఉంది, ఏదైనా నిష్పాక్షిక సంస్థ ద్వారా తదుపరి దర్యాప్తు లేదా పునర్విచారణకు ఆదేశించడానికి కోర్టు యొక్క మిగిలిన అధికార పరిధిని తప్పనిసరిగా

ఉపయోగించాలి, అయినప్పటికీ, ఇప్పటికే దర్యాప్తుకు బాధ్యత వహించిన చట్టబద్ధమైన సంస్థ అసమర్థంగా కనిపించినట్లయితే లేదా దాని విధులను నిష్పాక్షికంగా నిర్వర్తించలేకపోయినట్లు భావించినట్లయితే లేదా ఊహించినట్లయితే, అర్థవంతంగా మరియు ఫలప్రదంగా. న్యాయమే సర్వోన్నతమైన తీర్పును శాసించాలి కాబట్టి, న్యాయస్థానాన్ని నిస్సహాయ ప్రేక్షకునిగా, నిస్సహాయ ప్రేక్షకుడిగా కుదించుకోలేము, ముందస్తు విచారణ లోపభూయిష్టమైన విచారణ నేపథ్యంలో, ముందస్తు నిర్ధారణను నమోదు చేయడానికి లాంఛనాలను వినయంగా పూర్తి చేయండి. అప్పుడు న్యాయం ప్రాణాపాయంగా మారుతుంది. సరైన, నిష్పాక్షిక, నిష్పాక్షిక, సమర్థవంతమైన దర్యాప్తు కొరవడిందని కోర్టు సంతృప్తి చెందడం, దాని విశ్వసనీయతను, విశ్వసనీయతను దెబ్బతీస్తున్నప్పటికీ, తదుపరి దర్యాప్తు లేదా పునర్విచారణకు దిశానిర్దేశం చేయడానికి ముందస్తు షరతు అయినప్పటికీ, ఛార్జిషీటు సమర్పించడం లేదా విచారణ పెండింగ్ లో ఉండటం ఏ విధంగానూ అడ్డంకి కాజాలదు. సందర్భోచిత వాస్తవాలను, పరిస్థితులను క్షుణ్ణంగా అంచనా వేసి విశ్లేషించి నిజానిజాలు వెలికితీసి, పార్టీలకు న్యాయం చేకూర్చడానికి తదుపరి దర్యాప్తు లేదా పునర్విచారణ ఆవశ్యకతను నిర్ణయించాలి. నిబద్ధత కలిగిన, పరిష్కరించిన మరియు సమర్థవంతమైన దర్యాప్తు సంస్థ ద్వారా వెలికితీయాల్సిన నిజమైన వాస్తవాల ఆధారంగా న్యాయం పొందడం న్యాయస్థానం యొక్క ప్రధాన ఆందోళన మరియు ప్రయత్నం.". (ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 17 కు రెండో నిబంధనను పాటించకపోవడం

88. 1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 17 లోని రెండో నిబంధన ప్రకారం 1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 13 లోని సబ్ సెక్షన్ (1) క్లాజ్ (ఇ) కింద పేర్కొన్న నేరాన్ని సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్ స్థాయికి తగ్గని పోలీసు అధికారి ఆదేశం లేకుండా దర్యాప్తు చేయరాదు. అందువల్ల, 1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 13 లోని సబ్ సెక్షన్ (1) క్లాజ్ (ఇ) లోని క్లాజ్ (ఇ) లో పేర్కొన్న నేరంపై మొదటి నిబంధన ప్రకారం క్లాజులు (ఎ) నుండి (సి) వరకు పేర్కొన్న ఏ పోలీసు అధికారి అయినా లేదా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేత అధికారం పొందిన ఏదైనా పోలీసు అధికారి ద్వారా దర్యాప్తు చేయబడుతుందని రెండవ నిబంధన నుండి స్పష్టమవుతుంది. సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్ స్థాయికి తగ్గని పోలీసు అధికారి ఉత్తర్వుల ద్వారా మాత్రమే చేపట్టవచ్చు. అందువల్ల, రెండవ నిబంధన 1988 చట్టంలోని సెక్షన్ 13 (1) (ఇ) ప్రకారం శిక్షార్హమైన నేరానికి పాల్పడిన ప్రభుత్వ ఉద్యోగికి అదనపు భద్రత స్వభావం కలిగి ఉంటుంది, పోలీసు సూపరింటెండెంట్ స్థాయికి తగ్గని పై పోలీసు అధికారికి తెలియకుండా మరియు సమ్మతి లేకుండా ఒక పోలీసు అధికారి చేత దర్యాప్తు చేయబడుతుంది. సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్ స్థాయి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ ర్యాంకులో ఉన్న ఏ అధికారి అయినా అటువంటి నేరానికి సంబంధించి దర్యాప్తు ప్రారంభించడానికి ముందు ఉత్తర్వులు జారీ చేయాల్సి ఉంటుంది. అటువంటి దర్యాప్తును ఆదేశించే ముందు, పోలీసు సూపరింటెండెంట్ లేదా అతని కంటే పై అధికారి సమాచారంపై మనసు పెట్టి, అటువంటి ఆరోపణలపై దర్యాప్తు అవసరమని ఒక అభిప్రాయానికి రావాలి అని ప్రత్యేకంగా చెప్పనవసరం లేదు. చార్జిషీట్ లో సూపరింటెండెంట్ ఆఫ్ పోలీస్ ర్యాంకుకు తగ్గని పోలీసు అధికారి అలాంటి ఆదేశాలేవీ లేవన్నది నిందితుల తరపున వినిపిస్తున్న వాదన. ప్రస్తుత వ్యాజ్యంలో ఈ అంశంపైకి వెళ్లే ప్రసక్తే లేదన్నారు. ఈ అంశాన్ని హైకోర్టు ముందు కూడా లేవనెత్తలేదు. కాకపోతే, ఇది వాస్తవం మరియు రికార్డుకు సంబంధించిన విషయం. ఒకవేళ నిందితుల విషయంలో అలాంటి ఉత్తర్వులేవీ నమోదు కానట్లయితే, విచారణ సమయంలో ట్రయల్ కోర్టుకు ఆ విషయాన్ని ఎత్తి చూపవచ్చు. ట్రయల్ కోర్టు రికార్డులను పరిశీలించి, పరిశీలించి చట్టప్రకారం ఈ అంశంపై తగిన నిర్ణయం తీసుకోవాల్సి ఉంది.

89. పైన పేర్కొన్న చర్చ దృష్ట్యా, సిబిఐ దాఖలు చేసిన అప్పీళ్లన్నీ విజయవంతమయ్యాయి మరియు తద్వారా అనుమతించబడతాయి.

90. హైకోర్టు జారీ చేసిన ఉత్తర్వులను కొట్టివేస్తున్నాం.

91. ప్రత్యేక కోర్టు ఇకపై చట్టప్రకారం నిందితులపై విచారణ చేపట్టనుంది.

92. పెండింగ్లో ఉన్న దరఖాస్తులు ఏవైనా ఉంటే వాటిని పరిష్కరించాలి.

అంకిత్ జ్ఞాన్ అప్పీల్స్ కు అనుమతి ఇవ్వటమైనది.

(సహకరించారు : మహేంద్ర యాదవ్, ఎల్ సీఆర్ ఏ)